

Yhteisöohjaajat oppilaiden tunnetaitoja vahvistamassa

Johanna Luoti & Kiia Pulkkinen

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Yhteisöohjaajat oppilaiden tunnetaitoja vahvistamassa

Johanna Luoti & Kiia Pulkkinen

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö

Maaliskuu, 2024

Johanna Luoti, Kiia Pulkkinen

Yhteisöohjaajat oppilaiden tunnetaitoja vahvistamassa

Vuosi 2024

Sivumäärä 59

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata yhteisöohjaajien työnkuvaa ja heidän käyttämiään keinoja oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa. Opinnäytetyö keskittyi yhteisöohjaajien rooliin osana ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä kouluissa ja pyrkii vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: "Minkälainen on yhteisöohjaajien työnkuva?" ja "Millaisia keinoja yhteisöohjaajat hyödyntävät oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa?". Opinnäytetyön toimeksiantajana oli keskikokoinen kaupunki Uudellamaalla. Teoreettinen viitekehys muodostui ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta, opiskeluhuollosta, tunnetaidoista ja sosiaalialan asiantuntijuudesta kouluympäristössä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin ja aineistonkeruumenetelmänä oli teemahaastattelut. Haastatteluihin osallistui kahdesta koulusta yhteensä kaksi yhteisöohjaajaa ja neljä opettajaa. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysina. Haastateltavat kuvailivat yhteisöohjaajien monipuolista ja tärkeää roolia koulu yhteisössä. Tulokset osoittivat, että yhteisöohjaajien työnkuvaan kuuluivat oppilaiden kohtaaminen, kouluympäristön viihtyvyyden edistäminen, monialainen yhteistyö ja työnkuvan kehittäminen. Yhteisöohjaajien keskeisenä tehtävänä nähtiin oppilaiden tunnetaitojen tukeminen. Haastatteluissa ilmeni, että yhteisöohjaajat hyödynsivät työssään sekä yhteisöllisiä että yksilöllisiä keinoja, kuten välitunti- ja kerhotoimintaa sekä tunnetaitomateriaaleja. Yhteisöohjaajien rooli koettiin merkittävänä oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi, koska opettajien resurssit siihen nähtiin riittämättöminä. Opinnäytetyö tarjoaa näkökulman yhteisöohjaajien työnkuvaan ja tunnetaitojen vahvistamiseen ammattilaisen näkökulmasta.

Asiasanat: yhteisöohjaaja, opiskeluhuolto, tunnetaidot, lastensuojelu

The purpose of the thesis was to describe the work profile of community counselors and the methods they use to strengthen students' emotional skills. The thesis focused on the role of community counselors as part of preventive child protection work in schools and aimed to answer the following research questions: "What is the work profile of community counselors?" and "By what means do community counselors support students in strengthening their emotional skills?". The thesis was commissioned by a medium-sized city in Uusimaa. The theoretical framework consisted of preventive child welfare, student welfare, emotional skills, and expertise in social work in the school environment.

The thesis was conducted using qualitative research methods and data was collected via theme interviews. A total of two community counselors and four teachers from two schools participated in the interviews which were analyzed using content analysis. The interviewees described the versatile and important role of community counselors in the school community. The results indicated that the work profile of community counselors included interacting with students, promoting the well-being of the school environment, engaging in multidisciplinary collaboration, and developing their role. Supporting students' emotional skills was seen as a central task of community counselors. The interviews revealed that community counselors utilized both communal and individual methods such as recess and club activities, as well as emotional skills materials. The role of community counselors was perceived as significant in promoting students' overall well-being, especially since teachers' resources for it were considered as insufficient. The thesis provides a perspective on the work profile of community counselors and the strengthening of emotional skills from a professional viewpoint.

Keywords: community counselor, student welfare, emotional skills, child welfare

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Ennaltaehkäisevä lastensuojelu koulussa	7
3	Opiskeluhoolto.....	8
4	Sosiaalialan asiantuntijat koulussa	10
5	Tunnetaidot	12
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	15
7	Tutkimuksen toteutus	16
7.1	Aineiston kerääminen teemahaastattelulla	17
7.2	Aineiston analysointi aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä	18
8	Tutkimustulokset	20
8.1	Yhteisöohjaajien työnkuva.....	20
8.1.1	Oppilaiden kohtaaminen.....	21
8.1.2	Oppilaiden kouluviihtyvyyden edistäminen	23
8.1.3	Moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen	24
8.1.4	Työnkuvan kehittäminen	27
8.2	Yhteisöohjaajien keinot oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa	29
8.2.1	Yhteisölliset keinot.....	29
8.2.2	Yksilölliset keinot.....	31
9	Eettisyys	34
10	Luotettavuus	36
11	Johtopäätökset ja pohdinta.....	38
11.1	Johtopäätökset	38
11.2	Pohdinta	40
12	Lopuksi.....	42
	Lähteet.....	44
	Taulukot	49
	Kuviot	50
	Liitteet	51

1 Johdanto

Tunnetaitojen opettaminen on ollut osa opetussuunnitelmaa vuodesta 2016 lähtien ja siitä on tullut yksi koulujen keskeisistä tehtävistä. Tunnetaitojen avulla lapset ja nuoret oppivat tunnistamaan, kuvailemaan, ilmaisemaan ja käsittelemään tunteitaan, mikä helpottaa sosiaalisten tilanteiden hallintaa ja itsensä sekä muiden huomioimista. Tunnetaitojen oppimisen kautta voidaan ehkäistä ei-toivottua käyttäytymistä, kuten aggressiivisuutta, levottomuutta, huutamista tai vetäytymistä. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 5-6.) Opinnäytetyön keskiössä ovat tunnetaidot ja niiden vahvistaminen peruskouluissa, mitkä liittyvät vahvasti mediassa esillä olleeseen nuorten mielenterveysongelmien ja opiskelusta aiheutuvan stressin kasvuun. Tunnetaitojen kehittäminen on tärkeää, koska ne ovat olennainen osa mielenterveyttä ja edistävät kokonaisvaltaista hyvinvointia (Seppänen 2021, 40).

Opinnäytetyön viitekehys perustuu ennaltaehkäisevään lastensuojeluun, oppilashuoltoon, tunnetaitoihin ja sosiaalityön asiantuntijoihin kouluympäristössä. Rytkösen (2014) mukaan tunnetaitojen puutteellisuus on yksi selittävä tekijä nuorten lisääntyneelle väkivallalle. Edistämällä lasten ja nuorten tunnetaitoja voitaisiin ehkäistä väkivaltaa. (Rytkönen 2014, 63-65.) Saastamoisen (2022) mukaan opettajien ajanpuute on yksi keskeisimmistä syistä sille, miksi tunnetaitojen opettaminen jää liian vähäiseksi. Lisäksi opettajien kiinnostus aiheeseen vaikuttaa merkittävästi tunnetaitojen opetuksen määrään. (Saastamoinen 2022, 52.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata yhteisöohjaajien työnkuvaa ja heidän käyttämiään keinoja oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa. Tutkimuskysymykset ovat ”Minkälainen on yhteisöohjaajien työnkuva?” ja ”Millä keinoilla yhteisöohjaajat tukevat oppilaita tunnetaitojen vahvistamisessa?”. Opinnäytetyön toimeksiantaja on keskikokoinen kaupunki Uudelta maalta, joka pysyy tässä työssä anonyyminä. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä kahden peruskoulun kanssa, joissa toteutetaan opetusta 1.-9. luokilla. Toimeksiantajan kouluissa työskentelee yhteisöohjaajia määräaikaaisesti osana opiskeluhoollon kehittämishanketta.

Yhteisöohjaajien työnkuva on vielä muotoutumassa, mutta he tuovat sosiaalialan asiantuntemusta koulun moniammatilliseen tiimiin. Yhteisöohjaajat työskentelevät oppilaiden arjessa tukien heidän hyvinvointiaan ja edistäen koulun yhteisöllisyyttä. He ovat helposti lähestyttäviä ja tarjoavat matalan kynnyksen apua koulun oppilaille ja henkilökunnalle. Kouluissa työskentelevät yhteisöohjaajat ovat yhteydessä oppilaiden perheisiin ja rakentavat yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa. Yhteisöohjaajien työ on ennaltaehkäisevää lastensuojelua, jossa pyritään puuttumaan haasteisiin varhaisessa vaiheessa. (Miettinen & Rassina 2016, 14-21.)

2 Ennaltaehkäisevä lastensuojelu koulussa

Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että hänellä on vähintään yksi turvallinen ja hyvä ihmissuhde elämässään. Ihmissuhteen osapuoli voi olla oma vanhempi tai muu aikuinen. Lapselle edullista on, että ihmissuhde on yhtenäinen. Lasten kanssa työskentelevillä tulisi olla mahdollisuus lasten kanssa keskusteluun sekä heidän kuunteluunsa ja ohjaukseen. Lasten hyvinvoinnin edistäminen on ennaltaehkäisevää lastensuojelua. (Taskinen 2012, 20-21.) Tavoitteena ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa on tukea lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä vahvistaa vanhemmuutta (Paavola, Honkavaara, Muuronen, Mäkinen, Tolonen & Varsa 2010, 3). Lastensuojelulain (417/2007) 3 a §:ssä säädetään, että kunnilla ja hyvinvointialueilla on velvollisuus järjestää ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Kunnat järjestävät sitä tarjoamalla tukea ja erityistä tukea esimerkiksi nuorisotyössä, opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Hyvinvointialueet tarjoavat ennaltaehkäisevää lastensuojelua sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa esimerkiksi neuvoloissa ja kouluissa. Ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Koulu toimii yhtenä instituutiona ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa. Kouluissa voidaan tarjota tukea varhain, jolloin voidaan ennaltaehkäistä ongelmia tai niiden pahenemista. (THL 2023b.) Lastensuojelullisesta näkökulmasta oppilaitokset ovat tärkeitä kasvuympäristöjä. Peruskoulujen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua yhteiskunnan jäseniksi. Koulunkäynnin tukeminen edistää lasten tulevaisuutta ja mahdollisuuksia elämän myöhemmissä vaiheissa. (Taskinen 2012, 40.) Lastensuojelulain (417/2007) 11 §:ssä säädetään, että kunnan tai hyvinvointialueen on huolehdittava siitä, että ennaltaehkäisevää lastensuojelua järjestetään kunnan tai hyvinvointialueen tarpeiden mukaan.

Pohjanpalo (2020) kuvaa artikkelissaan koulun olevan ennaltaehkäisevän lastensuojelun pääpaikka. Artikkelissa todetaan, että kuraattorit tekevät kouluissa sosiaalityötä, mutta opettajat havaitsevat lasten huolet läheltä. Opettajilla on lakisääteinen velvollisuus tuoda huoli esille. Sosiaalityön ja perhetutkimuksen dosentti, professori Mirjam Kallad, haastattelussaan kertoo, että koulusosiaalityön lisääminen kouluissa voisi auttaa sekä oppilaita että opettajia keskittymään oppimisen tehtävään. (Pohjanpalo 2020.) Lastensuojelun keskusliitto ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia tekivät vuonna 2010 kyselyn, jossa selvitettiin lastensuojelulain vaikutuksia eri ammattiryhmien ehkäisevän lastensuojelun toimintatapoihin ja mahdollisuuksiin. (Paavola ym. 2010, 3.) Kyselyn tulosten mukaan kuraattorit ja rehtorit kokivat, ettei lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä saada koululle neuvotteluihin ja heidän resurssipulansa vaikeuttaa yhteistyötä. Lastensuojeluilmoitus koettiin keinona saada aikaan yhteistyötä. Kyselyn tulosten perusteella kouluissa ei havaittu tapahtuneen muutoksia lastensuojelulain uudistamisen myötä. Kouluissa koettiin, että ehkäisevälle työlle ei riittänyt tarpeeksi aikaa korjaavan lastensuojelun ja kriisityön vuoksi. Lisäksi huolta aiheutti myös lastensuojelulain heikko tuntemus. Puutoksia koettiin myös siinä, että koko koulu yhteisö ei

välttämättä ollut sisäistänyt, että kaikkien aikuisten kasvatustyö koulussa on ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Kouluyhteisössä koettiin, että ehkäisevä lastensuojelu kuuluisi vain kuraattorille, psykologille ja kouluterveydenhoitajalle, vaikka todellisuudessa näin ei ole. (Paavola ym. 2010, 10-13.) Kouluissa kyselyn perusteella koettiin, että uusitun lastensuojelulain myötä kynnys tehdä lastensuojeluilmoitus oli madaltunut. Lastensuojelun koettiin olevan enemmän esillä kouluissa eikä sitä pidetty enää yksin sosiaalitoimen tehtävänä. Kyselyn tulosten mukaan ei ole enää lainsäädännöllisesti perusteltua rajoittaa kuraattorin tekemää työtä pelkästään korjaavaan lastensuojeluun vaan se tukee ennaltaehkäisevää työtä. (Paavola ym. 2010, 17.)

Lastensuojelun keskusliitto ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia tekivät vuonna 2022 kyselyn, jossa selvitettiin lastensuojelun nykytilaa ja tulevaisuutta. Kyselyyn vastasi yhteensä 322 vastaajaa. 137 vastaajaa työskenteli sosionomi, sosiaaliohjaaja tai perhetyöntekijä -nimikkeellä. He muodostivat suurimman vastaajaryhmän (43 %) kyselyssä. Sosiaalityöntekijän nimikkeellä työskenteleviä oli 42 % (n=134) ja muita 11 % (n=34). Kyselyn tulosten mukaan 54 % (n=321) vastaajista koki, ettei kunnalla ole tarjota tarpeeseen nähden riittävästi tukea lasten koulunkäynnin tukemiseen. Ehkäisevien palveluiden tarjoama tuki kunnissa näyttöytyi tulosten mukaan riittämättömänä. (Holmi & Kekkonen 2023, 44-45.)

3 Opiskeluhoolto

Vuonna 2003 perusopetuslakiin (628/1998) lisättiin oppilaiden oikeus oppilashuollonpalveluihin eli koulukuraattori-, kouluterveydenhoitaja-, koululääkäri- ja koulupsykologipalveluihin. Lisäyksen tarkoituksena oli lasten ja nuorten kehityksen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja turvallisen oppimisympäristön edistäminen. Vuonna 2008 uudistetun lastensuojelulain myötä veloitettiin esi-, perus- ja lisäopetus sekä valmistava opetus järjestämään koulukuraattori- ja koulupsykologipalvelut opiskelijoille, mutta laki ei pitänyt sisällään toisen asteen opiskelijoiden oikeutta kuraattoripalveluihin. Vuonna 2014 voimaan tullut oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) takasi samat oikeudet perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisessa peruskoulutuksessa annetusta laista (630/1998) tarkoitetuille opiskelijoille. (Kananaja, Lähteinen & Marjamäki 2017, 362.) Nykyään opiskeluhollosta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoituksena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä. Lisäksi sen tavoitteena on lisätä oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Lain tarkoituksena on turvata varhainen tuki sitä tarvitseville sekä opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu. Lisäksi sen tarkoituksena on vahvistaa opiskeluholloa

toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena sekä monialaisena yhteistyönä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain opiskeluhoito kattaa niin perusopetuslaissa mainitun oppilas- huollon kuin toisen asteen opiskelijoiden opiskelijahuollon. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.)

Opiskeluhoito ja siihen liittyvät palvelut perustuvat koulutuksen järjestäjän hyväksymään opetussuunnitelmaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutonta opiskeluhoitoa, joka on välttämätöntä opetukseen tai koulutukseen osallistumiselle. Opiskeluhoito on ennen kaikkea ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä toimintaa, joka kattaa koko oppilaitosyhteisön. Lisäksi yksilökohtainen opiskeluhoito tarjoaa yksittäisille opiskelijoille kouluterveydenhuollon, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja, monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa sekä erityisoppilaitosten sosiaali- ja terveystalvveluita. Keskeinen elementti opiskeluhoollussa on monialainen yhteistyö, joka on tiiviisti integroitu oppilaitoksen kasvatus- ja opetustehtäviin. Opiskeluhoollotyöhön osallistuvat kaikki oppilaitoksessa työskentelevät ammattilaiset. (Kana- noja ym. 2017, 363-364.) Yhteisöllinen opiskeluhoito viittaa tehokkaaseen yhteistyöhön ja toimintatapoihin, jotka edistävät yhteisön jäsenten turvallisuutta sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Yhteisöllisestä työstä vastuu kuuluu kaikille oppilaitoksessa työskentele-ville henkilöille. Oppilaalla on oikeus myös yksilökohtaiseen opiskeluhoolltoon, jonka tarkoitus on edistää oppilaan oppimista, terveyttä, osallisuutta ja hyvinvointia sekä ehkäistä ongelmien syntymistä. Lain vaatimassa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa tulee olla liitettynä opiskeluhoollon suunnitelma (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.)

Kouluterveydenhuollon kyselyssä (2023) ilmeni, että 4. ja 5. luokkalaisten keskuudessa terveydenhoitajien käyttö opiskeluhoolltopalveluissa oli yleisempää kuin koulukuraattoreiden. Kaikista kyselyyn vastaajista 78 % oli käyttänyt terveydenhoitajan palveluita lukuvuoden aikana, kun taas vain 16 % vastaajista oli asioinut kuraattorin kanssa saman ajanjakson aikana. Tärkeää on kuitenkin huomata, että 2017-2023 tarkastelujaksolla terveydenhoitajalla asiointi on vähentynyt 10 %-yksikköä vuodesta 2017 vuoteen 2023 mennessä. Samaan aikaan kouluku- raattorilla asiointi on kasvanut tyttöjen osalta 6 %-yksikköä ja poikien osuus pysynyt suunnil- leen samalla tasolla. 8. ja 9. luokkalaisten vastauksissa terveydenhoitajalla asiointi on vähen- tynyt 6 % -yksikköä molemmilla sukupuolilla. Vastaavasti kuraattoripalveluiden käyntimäärät ovat kasvaneet tyttöjen osalta vuosina 2017-2023. (Hietanen-Peltola, Jahnukainen, Ervasti, Huurre & Vaara 2023.)

Opiskeluhoollolla on vaativa tehtävä olla osana hyvinvointia kuormittavien tekijöiden korjaa- misessa. Tekijöitä, jotka alentavat hyvinvointia ovat muun muassa ahdistuneisuus, kiusaami- nen, sosiaalisten tilanteiden pelko ja sairastelu. Tutkimuksessa on havaittu, että ahdistunei- suus ei ole vähentynyt vuoden 2021 jälkeen, vaan lisääntynyt erityisesti 8. ja 9. luokan tyttö- jen keskuudessa. (THL 2023c.) Kyseinen ilmiö saattaa osaltaan selittää, miksi kuraattoripalve- luiden käyttö on hieman kasvanut samana aikana edellä mainittujen luokkien tyttöjen

keskuudessa. Toisaalta tutkimuksessa on todettu, ettei opiskeluhoolto todennäköisesti yksinään pysty vastaamaan kaikkeen tuen tarpeeseen, koska resurssit eivät ole riittäviä. (THL 2023c.)

4 Sosiaalialan asiantuntijat koulussa

Sosiaalityö pyrkii vahvistamaan yksilöiden ja perheiden toimintakykyä ja osallisuutta sekä edistämään yhteisöissä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Koulussa toteutettava sosiaalityö on lapsi- ja nuorisososiaalityötä sekä yhteisö- ja perhesosiaalityötä. Sen tarkoituksena on edistää opiskelijoiden vuorovaikutussuhteita, toimintakykyä, arjen sujumista ja sosiaalista kasvua. (Kananoja ym. 2016.) Koulusosiaalityö on osallistavaa, kohdennettua, varhaista ja kestävästä tukea kouluympäristössä. Sen taustalla ovat psykososiaaliset, pedagogiset ja sosiaaliset teorit. (Wallin 2011, 88-90.) Koulun sosiaalityössä ammattilainen on vuorovaikutuksessa asiakkaan eli oppilaan ja/tai hänen perheensä kanssa. Ammattilainen toimii tällöin tukeakseen ja vastuuttaakseen asiakasta ratkaisemaan itsenäisesti ongelmiaan, mutta myös eheyttääkseen ja edistääkseen edellytyksiä ongelmanratkaisuun. (Wallin 2011, 91-92.) Koulun sosiaalityöhön nivoutuu vankasti moniammatillinen ja -alainen yhteistyö viranomaisten ja oppilashuollon työryhmän kanssa (Wallin 2011, 109-110). Koulun sosiaalityötä toteuttaa kuraattori yhdessä muiden toimijoiden kanssa (Kananen ym. 2016).

Kuraattori toimii sosiaalialan asiantuntijana kouluympäristössä. Hän on osa koulun opiskeluhoutoryhmää ja osallistuu yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Oppilas voi ohjautua kuraattorin luokse koulunkäyntiin, mielialaan, jaksamiseen, päihteiden käyttöön, ihmissuhteisiin tai vapaa-aikaan liittyvissä pulmissa, jolloin kuraattori voi tarvittaessa toteuttaa yksilökohtaista opiskeluhoolltoa. Kuraattorin tehtävänä on edistää oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja hyvinvointia sekä tukea yksittäisten opiskelijoiden hyvinvointia ja oppimista. Kuraattorin toteuttamia tukitoimia voivat olla keskustelut oppilaan kanssa, vanhempien tapaaminen, opettajakonsultaatiot, luokkatyöskentely, koulun yleiseen toimintaan vaikuttaminen, verkostojen kokoaminen ja seuranta. (Kananoja ym. 2017, 362.) Strandin (2023) tekemän tutkimuksen mukaan koulukuraattorien kokoaikainen läsnäolo oppilaille ei ole mahdollista, koska yhdellä kuraattorilla voi olla vastuullaan useita erillisiä peruskouluja. Tällöin yhteydenotto tai tapaaminen akuutissa tilanteessa ei ole aina mahdollista. (Strand 2023, 59.) Tutkimustulosten mukaan koulukuraattorit voivat toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä esittelemällä itsensä koululle ja oppilaiden vanhemmille esimerkiksi kiertämällä vanhempainilloissa tai aloittavien luokissa. Lisäksi Strand on tuonut esiin, että opetushenkilökunnalla ei ole välttämättä tietoa siitä, miten koulukuraattoreja voi hyödyntää oppilaiden haasteissa tai kuraattorin läsnäoloon ei ole totuttu. Tulosten perusteella koulukuraattorit ovat voineet yhteisöllisen oppilashuollon mukaisesti tarjota oppilaille esimerkiksi välitunteihin

soveltuvia tilaisuuksia, jotta tutustuminen oppilaiden ja koulukuraattorin välillä helpottuisi. (Strand 2023, 77.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 7 § määrittelee kuraattorin tehtävää ja kelpoisuusehtoja. Sen mukaan kuraattorina voi toimia sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 7 §:ssä tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö eli sosiaalityöntekijän tai sosionomin korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö. Lisäksi kuraattorina voi toimia henkilö, jolla on tehtävään soveltuva sosiaali- tai kasvatusalalle tai käyttäytymistieteisiin suuntautunut korkeakoulututkinto. Tehtävään soveltuvaan koulutukseen tulee sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai mainitun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eli sosionomin korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista. Laki määrää myös, että jokaisen oppilaitoksen käytössä on oltava sellaisen vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 7 §:ssä sosiaalityöntekijän ammattiin valmistunut ammattihenkilö. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.)

Yhteisöohjaajan työnkuva täydentää koulun sosiaalityön ammatillista osaamista. Yhteisöohjaajat tekevät tiivistä moniammatillista yhteistyötä muun muassa opettajien ja koulukuraattorin kanssa. (Kettunen 2018.) Eri kunnissa, samoissa työtehtävissä työskentelevistä käytetään eri nimikkeitä. Toimeksiantajan kouluissa käytetään yhteisöohjaajan nimikettä, mutta muissa kunnissa on käytössä esimerkiksi kouluyhteisöohjaaja, kouluvalmentaja ja koulusosionomi nimikkeet. Tässä opinnäytetyössä käytetään nimikettä yhteisöohjaaja ja sillä tarkoitetaan sosionomi (AMK) koulutuksen omaavaa ammattilaista, joka työskentelee oppilaitoksessa nimikkeellä yhteisöohjaaja. Sosionomin ammatin harjoittamisesta säädetään laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) 7 §:ssä. Yhteisöohjaajan koulutusta ei määritellä lainsäädännössä. Sosionomin työnkuva yleisesti kuvataan olevan neuvontaa ja ohjausta sekä sosiaalisen tuen ja kasvatuksen tehtäviä. Sosionomi toimii sekä itsenäisesti että työparina sosiaalityöntekijöiden ja lähihoitajien kanssa. Kyseessä on asiantuntijatyö, johon kuuluu itsenäinen työote, harkinta, vastuu ja velvoitteet. Kelpoisuusvaatimukset tiettyjä tehtäviä koskien on sisällytetty eri lainsäädäntöihin, kuten sosiaalihuolto-, lastensuojelu- ja oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin. (Raatikainen, Rahikka, Saarnio & Vepsä 2019, 69-71.) Yhteisöohjaajan työnkuva eroaa kuraattorin työtehtävästä. Laki asettaa vaatimuksia siitä, kuka on kelpoinen toimimaan kuraattorina. Lisäksi kuraattorin tehtävää ohjaa lain asettama velvollisuus tehtävän hoitamisesta ja kirjaamisesta. Tällä hetkellä esimerkiksi yhteisöohjaajan resurssointia ei määritä lainsäädäntö. Yhteisöohjaajan työnkuva on uusi ja tehtävänkuvaus on kehitysvaiheessa.

Yhteisöohjaajien työnkuva tutkimuksen kohteina olevien koulujen osalta perustuu yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishankkeeseen. Hankkeessa korostetaan erityisesti oppilaiden mielen hyvinvoinnin tukemista. Yhtenä yhteisöohjaajien tärkeimpänä tehtävänä voidaan pitää

kaveritaitojen lisäksi tunnetaitojen vahvistamista (Hauska & Pekonen 2021, 27). Oppivelvollisuuden ulkopuolelle jäävien työntekijöiden työnkuvaa, kuten yhteisöohjaajien, on tutkittu vielä vähän. Kuitenkin Hästenin (2022) opinnäytetyön mukaan yhteisöohjaajan tarkoituksena on olla helposti lähestyttävä aikuinen, joka tukee ja kuuntelee oppilaita erilaisissa tilanteissa. Hän on tärkeä osa yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Työnkuvaan kuuluu muun muassa luokkien ilmapiirin parantaminen, ryhädynamiikan työstäminen, toiminnalliset oppitunnit, myönteisen koulukulttuurin edistäminen ja yhteisöllisyyden lisääminen. Toiminnalliset oppitunnit liittyvät usein vuorovaikutuksen ja tunnetaitojen kehittämiseen. Yhteisöohjaajalla on merkittävä tehtävä kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä ja hänen tavoitteenaan on saada jokainen oppilas tunteemaan itsensä osaksi koulu yhteisöä. Yhteisöohjaajalta vaaditaan luovuutta, tietoa, taitoa ja halua kehittää omaa työtään. Työnkuva tulee todennäköisesti vielä tarkentumaan ja muuttamaan oppilaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. (Hästen 2022, 14.)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI on tuottanut loppuraportin, jossa arvioidaan sitouttavaa koulu yhteisötyötä. Raportissa tarkastellaan poissaolojen ennaltaehkäisemisen ja niihin puuttumiseen liittyviä käytäntöjä. Sitouttavan koulu yhteisötyön arviointi on toteutettu peruskoulun 5.-9. luokilla vuosina 2021-2023. Arviointi pohjautuu pilottihankkeisiin, jotka toteutettiin pilottikouluissa arviointijakson aikana. Raportissa tuodaan esiin myös opetusvelvollisuuden ulkopuolelle jäävien työntekijöiden, kuten kouluvalmentajien, yhteisöohjaajien tai muilla vastaavilla nimikkeillä työskentelevien, vaikutukset oppilaiden poissaoloihin kouluissa. 51 kouluvalmentajasta 8 mainitsi vastauksessaan, että poissaolot ovat vähentyneet heidän tekemän työn ansiosta. Kouluvalmentajan työnkuva koostuu monista erilaisista tehtävistä kuten välituntitoiminnasta, oppilaiden kaverisuhteiden tukemisesta, oppilaiden kohtaamisesta käytävillä ja opiskelumotivaation tukemisesta. Raportissa mainitaan, että pilotoinnin aikana kehittämistyössä on esimerkiksi lisätty tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua oppituntien aikana ja hyödynnetty opetusvelvollisuuden ulkopuolelle jäävien työntekijöiden osaamista tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisessa koko koulu yhteisössä. (Markkanen & Pusa 2023.)

5 Tunnetaidot

Jatkuvasti läsnä olevat tunteet vaikuttavat merkittävästi siihen, miten ihmiset havaitsevat ja tulkitsevat ympäröivää maailmaa. Tunteet vaikuttavat vireystilaan ja ohjaavat käyttäytymistä sosiaalisissa tilanteissa. Tunteiden tarkoituksena on saada ihmiset toimimaan tilanteissa, joissa se on välttämätöntä. Ne ovat voimakkaita reaktioita, jotka liittyvät usein perustavanlaatuisiin, hyvinvoinnin kannalta merkittäviin tai jopa hengissä säilymiseen liittyviin tilanteisiin ja tarpeisiin. Näitä tilanteita voivat olla esimerkiksi fyysinen uhka, sosiaalinen vuorovaikutus, ravinto, toisen ihmisen tunteen ilmaisu tai vaara. Tunnereaktio on kokonaisvaltainen tila, joka ulottuu kehoon ja mieleen. (Nummenmaa 2010, 11-13.) Perustunteet ovat

kulttuurista riippumattomia ja niihin kuuluu esimerkiksi ilo, viha, pelko ja suru. Perustunteiden ohella tunnustetaan myös muita tunnetiloja, jotka ovat kulttuuriin sidonnaisia, kuten motivaatiotilat, mielialat, käyttäytymistilat ja sosiaaliset tunteet. (Nummenmaa 2010, 33-36.) Tunteet ovat keskeisiä hyvinvoinnin ohjaajia, jotka auttavat arvioimaan asioiden tärkeysjärjestystä ja antavat merkkejä hyvinvointia mahdollisesti vaarantavista asioista. Tunteiden yksi tarkoitus on ohjata meitä kohti tärkeitä ja merkityksellisiä asioita. (Kokkonen 2010, 11-13.)

Tunnetaitoihin kuuluu tunteen tunnistaminen, sietäminen, säätely, käsittely, ilmaiseminen ja voimaantuminen (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 9). Tunnetaidot muodostavat sosiaalisten taitojen perustan. Se on tapa reagoida itsessämme ja ympärillä tapahtuviin asioihin. Tunnetaitojen vaikutus ulottuu käyttäytymiseen, tapaan suhtautua itseemme ja muihin sekä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Niillä on merkittävä rooli kasvussa, itsetunnon kehityksessä ja ihmissuhteissa. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 34-35.) Tunnetaidot ovat keskeinen osa mielenterveyttä ja niiden kehittäminen on olennaista yksilön kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille kaikissa elämänvaiheissa (Seppänen 2021, 40). Lapsen tunne-elämän valmiudet eivät ole aikuisen tasolla, sillä tunne-elämän taitojen kehittyminen on kesken. Tämän vuoksi lapsilla ei ole vielä kykyä säädellä tunteitaan samalla tasolla kuin aikuisilla. Lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja mahdollisuuden harjoitella tunnetaitojen oppimista. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 36.)

Tunnetaitojen perustana on tunteiden tunnistamisen taito. Vaadittavia edellytyksiä tunteen tunnistamiseen ovat tunnesanojen ymmärtäminen, tietoisuus oman kehon tunneaistimuksista ja taito yhdistää tunnesana tunnekokemukseen. Tunteen tunnistaminen tapahtuu, kun aivot ovat analysoineet tilanteen, kehossa on tapahtunut fysiologisia muutoksia ja tunne on tullut tiedostetusti nimetyksi. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 36.) Tunteen sietäminen on haastava tunnetaito. Tunteen sietämistä auttaa sen tunnistaminen ja salliminen, impulssien hillitseminen, tunteen havainnointi ja myötätunto itseään kohtaan. Tavoitteena on kasvattaa aikaväliä ärsykkeen ja siihen reagoimisen välissä tietoisesti tunnetta sietämällä. Tunteen sietämisen kautta voidaan reagoida harkitummin ja tehdä vastuullisen valinnan, miten toimia. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 39-40.) Tunteen sietämisen jälkeen tunteen voimakkuutta voi alkaa säätelämään. Tunnesäätely on vaativa taito, johon voivat auttaa kosketus, hengitys, visualisointi, kehollisiin tuntemuksiin keskittyminen, omat ajatukset ja toisen ihmisen tuki. Useimmiten tavoitteena on pienentää tunnetta, jotta saa itselleen riittävän hyvän olotilan ja kykenee toimimaan rakentavasti tunteen kanssa. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 42.) Tunteen tunnistamisen, sietämisen ja säätelyn jälkeen on tunteen ilmaisun vuoro. Tunteen ilmaisua voi toteuttaa esimerkiksi liikkeen, luovuuden, kehollisuuden tai sanoittamisen avulla. Tavoitteena on päästää sisäinen kokemus ulos tavalla, joka on ymmärrettävissä. Tunteen ilmaisun jälkeen tunnetta voidaan alkaa käsitellä esimerkiksi katsomalla, tutkimalla ja muokkaamalla. Tunnetta voi käsitellä esimerkiksi kirjoittamisen, laulamisen, maalaamisen, itkemisen tai liikunnan avulla. Viimeinen tunnetaito on voimaantuminen. Sen muodostumista auttaa positiivinen palaute, ymmärrys itsestä, onnistumisen kokemukset, omien vahvuuksien näkyväksi tekeminen ja

kokemusten kautta syntynyt itsevarmuus. Voimaantuminen on tila, johon pyritään tunnetaitojen kehityksessä. Voimaantunut ihminen kykenee kertyneiden taitojen kanssa toimimaan omien tunteidensa kanssa erilaisissa tilanteissa luottaen kykyynsä selviytyä. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 44-46.)

Tunnetaitojen opettaminen kuuluu perusopetuksen opetussuunnitelmaan (Opetushallitus 2023). Kouluympäristössä opettajan ja oppilaiden tunteilla sekä luokan ilmapiirillä on merkittäviä vaikutuksia oppimistuloksiin. Tunteiden herääminen tehostaa asioiden muistamista. Positiiviset tunteet tekevät ajattelusta joustavampaa, auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia, lisäävät ongelmanratkaisukykyä ja edistävät vastoinkäymisistä toipumista. Stressi ja pelko voivat saada oppilaan keskittymään oppimisen sijaan selviytymiseen. Luokan ilmapiirin vaikutus on ratkaiseva ja lähes yhtä suurella roolilla oppimisen suhteen kuin oppilaan kyvyt ja henkilökohtainen lahjakkuus. Yale center for Emotional intelligence, joka on maailman johtavia tunnetutkimuskeskuksia, teki tutkimuksen, jossa oppilaille opetettiin tunnesanojen monipuolisempaa käyttöä vain 20-30 minuutin ajan viikossa. Tutkimuksen tuloksena tunteiden paremman sanoittamisen myötä paranivat myös vuorovaikutustaidot ja koulumenestys. Tunnetaitojen harjoittelu oppilaiden kanssa on yksi opettajan tärkeimmistä tehtävistä. (Lahtinen & Rantanen 2019, 21-23.)

Valtaosa kommunikaatiosta perustuu nonverbaaliseen viestintään. Tunteet ovat tiedostamattomia vuorovaikutusta. Yksi tärkeä tunnetaito on hymy. Hymyllä kerrotaan vuorovaikutustilanteen toiselle osapuolelle, että aiheet ovat positiiviset ja luokse on turvallista tulla. Se kutsuu toista osapuolta osallistumaan myönteiseen tunnekokemukseen. Nykytutkimukset osoittavat, että vuorovaikutuksessa toisten kanssa ollaan yhteydessä myös biologisesti. Aivoissa tapahtuu samoja kemiallisia reaktioita yhtä aikaa ja tunteet tarttuvat toisten välillä. Positiiviseksi resonanssiksi kutsutaan ilmiötä, jossa kaksi ihmistä jakaa myönteisiä tunteita yhdessä ja heidän aivo- ja keho toimintansa synkronoituvat samankaltaisiksi. (Avola & Pentikäinen 2022, 167-170.)

Lapsille ja nuorille tulee opettaa tunteiden tunnistamista, jotta he voivat vaikuttaa niihin ja lisätä myönteisten tunteiden määrää. Tunnetaitojen opetuksessa tulee korostaa, ettei mikään tunne ole oikea tai väärä. Tunteiden taustalla on perusajatus halusta tulla kuulluksi, joten niitä ei kannata pyrkiä tukahduttamaan vaan selvittää niiden taustalla olevia syitä. Lähtökohdana tunnetaitojen opetuksessa toimii myötätuntoisuus, hyvän vahvistus ja turvallisuus. Opettajan tehtävä on näyttää esimerkkiä ja sanoittaa omia tunteitaan oppilaille. Opettaja toimii turvallisen tilan ja ilmapiirin luojana, joka kannustaa oppilaita myötätuntoisesti. Turvallinen ilmapiiri on lähtökohdana koko koulutyölle ja mahdollistaa positiiviset tunteet. Tunnetaitojen opettamista voidaan yhdistää lähes mihin tahansa tilanteeseen. Tunnetaitojen harjoittelu pyritään lopettamaan myönteiseen tunnetilaan, koska sen avulla on helpompi käsitellä vaikeita asioita ja päästää negatiivisista tunteista. Negatiiviset tunteet ovat vahvoja, mutta

hyvinvoinnin kannalta hyödyllisempää on vahvistaa erityisesti positiivisia tunteita. (Avola & Pentikäinen 2022, 171-175.)

Ahteela ja Kulmalahti (2023) ovat tehneet pro gradu -tutkielman tunnetaitojen opetuksesta pienissä alakouluissa. Tutkimuksen mukaan alakouluissa opetetaan tunnetaitoja painottuen kolmeen menetelmään: tunteiden sanoittaminen, opettajan oman esimerkin ja toiminnan kautta tunnetaitojen opettaminen ja tietoinen opetus. Tunteiden sanoittamisen ja tunnistamisen opetteluun on käytetty menetelminä muun muassa erilaisia tunnekortteja, pelejä, tunnistamisen avustamista ja keskustelua sekä draamaa. Opettajan oman esimerkin ja toiminnan menetelmiä ovat muun muassa opettajan omien tunteiden sanoittaminen ja tunteiden näyttäminen. Tietoisessa tunnetaitojen opetuksessa on käytetty muun muassa moniammatillisuutta, kuten koulukuraattorin yhteistyötä, oppituntien hyödyntämistä sekä laajempiin projekteihin liittyvää tietoista opetusta, kuten Kiva-koulu ohjelmaa. Tutkimuksessa tuotiin esiin tietoa siitä, että tunnetaitojen opettamiseen ja vahvistamiseen on olemassa valmiita materiaaleja, joita hyödynnetään. Tunnetaitojen on arvioitu vaikuttavan opettajan ja oppilaiden väliseen suhteeseen sekä luokan ilmapiiriin. Ilmapiirin on arvioitu vastaavasti vaikuttavan myös tunnetaitoihin. Nähdään, että opettajan omat tunnetaidot ja niihin vaikuttava itsetuntemus ja minäkuva vaikuttavat tunnetaitojen opettamiseen. Voidaan nähdä, että opettajan omilla tunnetaidoilla on yhteys luokan ilmapiiriin. (Ahteela & Kulmalahti 2023.)

Rytkösen (2014) mukaan mediassa esillä ollut nuorten lisääntynyt väkivaltainen käytös selittyy osittain tunnetaitojen puutteellisuudella. Edistämällä lasten ja nuorten tunnetaitoja ja syventämällä aikuisen ja lapsen välistä myönteistä vuorovaikutusta on mahdollista ehkäistä väkivaltaa. Yksilötasolla se tarkoittaa aikuisen tapaa kohdata ja ohjata lasta tai nuorta. Yhteisötasolla se tapahtuu esimerkiksi kouluissa ja päiväkodeissa. Se ulottuu myös organisaation hallinnolliselle ja palvelujen järjestämisen tasolle. Suuret ryhmäkoot päiväkodeissa ja kouluissa, työpaikkojen lomautukset, työn kuormittavuuden kasvaminen, yleinen epävarmuus taloudellisesta tilasta, henkilöstön vaihtuvuus ja palvelujen supistaminen vaikuttavat merkittävästi aikuisten kuormitukseen ja heikentävät heidän resurssijansa ylläpitää myönteistä vuorovaikutusta lasten ja nuorten kanssa. (Rytkönen 2014, 63-65.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata yhteisöohjaajien työnkuvaa ja heidän käyttämiään keinoja oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa. Tavoitteena on lisätä tietoa yhteisöohjaajien työstä. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälainen on yhteisöohjaajien työnkuva?
2. Millä keinoilla yhteisöohjaajat tukevat oppilaita tunnetaitojen vahvistamisessa?

7 Tutkimuksen toteutus

Tämä tutkimus toteutettiin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmin. Laadullisella tutkimuksella on tavanomaista, että se pyrkii tuomaan esiin tutkittavien omia kokemuksia. Tavoitteena on syventää havaintojen tulkintaa ja saavuttaa johtopäätökset. Ilmiöt, jotka pohjautuvat ihmisten tajunnasta ja vuorovaikutuksesta soveltuvat tutkittavaksi laadullisella tutkimusotteella. (Puusa & Juuti 2020, 76-77.) Laadullinen tutkimusprosessi edellyttää dialogia tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä saatavan aineiston kanssa. Tämä vaatii myös tutkijalta esitietoa ja ymmärrystä kyseisestä aiheesta tutkimuksen alkuvaiheessa. Esitieto ja ymmärrys on voinut syntyä esimerkiksi tiedosta ja kokemuksista. Tutkimusprosessissa on oleellista huomioida että, niin yksittäiset osat kuin kokonaisuudet ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Tästä syystä tutkimusprosessin vaiheet voivat olla päällekkäisiä ja tutkimuksen aikana prosessin vaiheiden sekä aiheiden välillä liikutaan ennen lopullista yhteenvetoa. Erilaisten tulkintojen mahdollisuudet tulee huomioida laadullisessa tutkimuksessa. Täytyy pohtia, mitä asioita tutkimuskohteesta tulee saada selville, että tutkijana voi perustella tulkintansa. Pohdinnan jälkeen seuraa vaihe, jonka aikana saavutetaan ymmärrys tutkimuskohteesta. Tarvittaessa voidaan muokata niin tutkimusta kuin tarkentaa siihen lukeutuvia osa-alueita. Tutkimuksen tarkoituksena on saavuttaa tulkinta, joka on perusteltavissa. (Puusa & Juuti, 2020, 73-74.)

Laadulliselle tutkimukselle ominaista on, että siitä ei saada tilastollisesti yleistettävää tietoa. Laadullisen tutkimus pohjautuu enemmän merkityksiin, tarinoihin ja kertomuksiin kuin analyttiseen dataan. (Kylmä & Juvakka 2007, 16.) Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteitä ovat induktiivisuus, pyrkimys osallistujien näkökulman ymmärtämiseen, vähäinen osallistujamäärä, tarkoituksenmukaisuuden perusteella valitut osallistujat, tutkimuksen tekijän aktiivinen rooli, tiedon kontekstuaalisuus ja läheinen kontakti tutkimuksen osallistujiin. Laadullista tutkimusta ohjaavat mitä-, miksi- ja miten-kysymykset. Tutkimuskysymys tyypillisesti tarkentuu tutkimusprosessin aikana. Laadullisessa tutkimuksessa usein tutkimusaiheesta on vähän tutkimustietoa ja aineistonkeruu tapahtuu avoimin menetelmin. (Kylmä & Juvakka 2007, 31.) Laadullinen tutkimus soveltui tähän opinnäytetyöhön määrällistä tutkimusta paremmin, koska tarkoituksena oli syventyä yhteisöohjaajien ja opettajien kokemuksiin ja näkökulmiin tutkittavasta aiheesta. Tunnetaitojen vahvistaminen on monitahoinen aihe, joka ei välttämättä sovellu määrällisin menetelmin mitattavaksi.

Laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden pohtia useita, erilaisia tutkimusmenetelmiä ja lähestymistapoja. Tämän opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui haastattelu. Haastattelulla pystyttiin saamaan tietoa siitä mitä haastateltava ajattelee asiasta (Eskola & Vastamäki 2015, 27). Haastattelu antaa joustavana menetelmänä mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä tarpeen vaatiessa haastattelutilanteessa. (Puusa 2020a, 106-107.) Tarkoituksena oli kerätä laadullista aineistoa, joka on harkinnanvaraista ja tarkoituksenmukaista. Laadulliset tutkimusmenetelmät, kuten haastattelu, vastasivat paremmin tarpeeseen kerätä

tietoa avoimilla ja joustavilla menetelmillä. Laadullisen tutkimuksen myötä pystyttiin vastaamaan paremmin toimeksiantajan tarpeeseen kuvailla käytännöllisiä keinoja yhteisöohjaajille ja kouluille tunnetaitojen vahvistamiseksi. Opinnäytetyön aihe ja tutkimuskysymykset tarkentuivat opinnäytetyön prosessin aikana useaan otteeseen, joka sopii laadulliselle tutkimukselle ominaiselle induktiiviselle lähestymistavalle. Joustavuus mahdollisti uusien näkökulmien ja oivalluksien syntyminen opinnäytetyön aikana. Tähän opinnäytetyöhön soveltui laadullinen tutkimusmenetelmä sen tutkittavan ilmiön takia. Opinnäytetyössä tutkittiin ihmisiä ja heidän näkemyksiään oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa kouluympäristössä.

7.1 Aineiston kerääminen teemahaastattelulla

Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui puolistrukturoitu teemahaastattelu. Teemahaastattelun perusolettamuksena on, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia ja uskomuksia voidaan tutkia kyseisellä menetelmällä (Puusa 2020a, 112). Teemahaastattelussa on tiedettävä, että haastateltavalla on kokemusta ilmiöstä ja korostaa heidän määritelmiään tilanteista (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47-48). Tämän vuoksi haastateltiin koulun henkilökuntaa, joilla on kokemusta ja tietoa kouluympäristöstä. Teemahaastattelussa tulee olla tiettyjä asioita ennalta päätettyinä, mutta haastattelijan tulee olla kontrolloimatta haastattelutilannetta liikaa. Teemahaastattelu on nimensä mukaisesti sidoksissa ennalta valittuihin teemoihin. Tutkimuksen teemojen suunnittelu tarkoittaa sitä, että ilmiö puretaan pienempiin osa-alueisiin. Teemoihin nivoutuneiden kysymysten avulla pyrittiin saamaan ymmärrys osa-alueiden sisällöstä ja merkityksestä ilmiöön. Sanotaan, että teemojen tulee pohjautua teoreettiseen viitekehykseen. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkittava ilmiö on ennalta tiedossa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kysymysten tulee pohjautua ainoastaan teoreettiseen pohjaan vaan, esimerkiksi kokemuseräisiin havaintoihin pohjautuva kysymysten asettelu on myös sallittua. (Puusa 2020a, 112-113.) Tämän opinnäytetyön aineistonkeruuseen valitut teemat olivat: yhteisöohjaajan työnkuva ja sen sisältö, tunnetaitojen vahvistaminen kouluissa ja yhteisöohjaajan yhteistyö koulun muun henkilökunnan kanssa. Tehtyjen haastattelujen aikana käytiin jokainen ennalta määritelty teema läpi valmiiksi laadittujen apukysymyksien avulla (liite 1). Tehdyissä haastatteluissa esitettiin myös tarkentavia kysymyksiä. Puusan (2020a, 112) mukaan teemahaastattelussa pyritään valmiin kysymyslistan sijaan vapaaseen keskusteluun aihepiiriin ja teemoihin nivoutuen. Tämä edellyttää tutkijalta riittävää esiyymmärrystä ja käsitystä tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijalla tulee olla esiyymmärrystä ja käsitystä sekä ilmiöön vaikuttavista tekijöistä että kokonaisuudesta. (Puusa 2020a, 112.)

Aineiston keräämistä varten oltiin yhteydessä toimeksiantajaan, joka toimitti tutkimuksen tiedotteen tutkittavalle (liite 2) koulun henkilökunnalle. Sähköpostiin sisällytettiin toiveen saada haastateltavaksi yhden yhteisöohjaajan ja kaksi opettajaa mahdollisuuksien mukaan eri luokka-asteilta. Tämän jälkeen tutkimukseen osallistuvat vastasivat meille henkilökohtaisesti sähköpostilla ja sovittiin tarkemmasta haastattelun ajankohdasta jokaisen haastateltavan

kanssa erikseen. Haastattelujen nauhoittamista varten lainattiin ääninauhurin ammattikorkeakoululta. Jokaista haastattelua varten kouluissa oli järjestetty rauhallinen tila haastattelun toteuttamista varten. Ennen varsinaisen haastattelun alkua esitettiin haastateltavalle suostumuslomake (liite 3) ja tietosuojailmoitus (liite 4). Kun yhteisymmärrykseen päästiin, haastateltava antoi kirjallisen suostumuksen haastatteluun osallistumisestaan. Tämän jälkeen aloitettiin haastattelu ennalta määriteltyihin teemoihin nivottujen kysymyksen kanssa. Haastattelupäiviä oli yhteensä kaksi. Molemmilla kouluilla toteutettiin yksi haastattelupäivä. Jokaisen haastattelupäivän jälkeen, mahdollisimman pian aineiston keruun jälkeen, aineisto litytettiin sanatarkasti erilliseen Word-tiedostoon. Aineiston hyödyntämisen jälkeen aineisto tuhoetaan tietosuojailmoituksen (liite 4) mukaisesti.

Riippuen haastateltavasta ja haastattelijasta haastattelun kesto, laajuus, kysymisen tapa ja sanamuodot vaihtelivat. Lyhimmillään haastattelun kesto oli noin 20 minuuttia ja pisimmillään 60 minuuttia. Haastattelijan roolia vaihdeltiin opinnäytetyön tekijöiden välillä. Toisen osapuolen ollessa haastattelija, toinen osapuoli toimi aktiivisena kuuntelijana ja kysyjänä sekä huomioiden esittäjänä. Tarkoituksena oli saavuttaa mahdollisimman paljon tietoa, jota voitiin myöhemmin tulkita. (Puusa 2020a, 112-113.) Teemahaastattelun avulla saavutettiin laaja aineisto ja käsitys, joka muokkasi myös esiymmärrystä ilmiöstä.

7.2 Aineiston analysointi aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä

Tämän opinnäytetyön aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä. Aineiston analyysissä tulee näkyä erittely ja synteesi. Erittelyn tulee pilkkoa aineisto osiin ja tämän jälkeen tulee tehdä aineiston synteesejä, jotka kootaan takaisin yhteen. Tätä vaihetta seuraa johtopäätökset eli tutkimuksen lopputulemat tieteelliseen pohjaan nojaten. (Puusa 2020b, 146.) Tämän opinnäytetyön johtopäätökset esitellään luvussa 9.

Sisällönanalyysi soveltuu monenlaisiin laadullisiin tutkimuksiin (Puusa 2020b, 148). Tässä analyysissä korostetaan todenmukaisuutta, mikä soveltuu aineistonkeruun menetelmään eli haastatteluun. Todenmukaisuutta tuodaan haastatteluissa esiin esimerkiksi odottamalla haastateltavien puhuvan rehellisesti ja avoimesti niin itsestään kuin keskustelun tai haastattelun aiheena olevasta asiasta (Puusa 2020b, 150). Sisällönanalyysissä tekstin sanoja ja niistä koostuvia ilmaisuja luokitellaan teoreettisen merkityksen perusteella. Tarkoituksena on löytää keskeisiä sisällöllisiä väittämiä, jotka kertovat jotakin tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysi perustuu tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten ohjaamaan induktiiviseen päättelyyn. Analyysin tarkoitus on löytää vastauksia tutkimuksen tarkoitukseen ja tutkimuskysymyksiin. Tarkoituksena on kuvata tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä muodossa analyysin avulla. (Kylmä & Juvakka 2007, 112-113.) Lopputuloksen tavoitteena on muodostaa teoreettinen kokonaisuus, jonka tulkintaa ei ohjaa aiemmat havainnot (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108).

Sisällönanalyysi mahdollistaa analysoitavan ongelmankeskeisten asioiden huomioimisen. Mahdollisia tilkesanoja tai puheiden piirteitä ei tarvitse huomioida sisällönanalyysissä. Sisällönanalyysissä litteroinnissa ei ole tärkeää tuoda esiin minimipalautteita tai taukoja. Tuloksien kannalta merkittävää ei ole myöskään merkitä esimerkiksi päälle puhumista. (Ruusuvoori & Nikander 2017, 429-430.) Oleellisinta on saada pelkistettyä aineistoa, joka ei sisällä epäoleellista tietoa tutkimuksen kannalta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-123). Analyysin aikana teemoja yhdistellään alhaalta ylöspäin, jotta saavutetaan yksi kokonaisuus yhdistämään kaikki alemmat teemat yhdeksi ja vastaamaan tutkimuskysymykseen (Puusa 2020b, 153). Analyysiprosessia voi tapahtua eri vaiheissa tai samanaikaisesti. On mahdollista, että analysointia tapahtuu koko prosessin ajan. Tavoitteena on saada informatiivinen kokonaisuus, jotta johtopäätöksien muodostaminen on mahdollista. (Puusa 2020b, 148-149.)

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	MUODOSTUNUT ALALUOKKA	MUODOSTUNUT YLÄLUOKKA
"...Hiljainen välitunti, missä oppilaat pääsee rauhoittumaan ja pötköttelemään patjoilla..."	Hiljainen välitunti, oppilaat rauhoittuu ja pötköttelee patjoilla	Välituntitoiminta	Yhteisölliset keinot
"...Pelailuvälkkä yläkoulun puolella, missä sitten pelailen yläkoululaisten kaa..."	Pelaaminen oppilaiden kanssa, pelailuvälkkät yläkoululla		
"...Sitten jalkaudun tonne välitunneille..."	Välitunneille jalkautuminen		
"...Pidän välituntitoimintaa..."	Välituntitoiminnan pitäminen		

Taulukko 1: Esimerkki analyysin etenemisestä

Opinnäytetyön sisällönanalyysin käytännön työ toteutettiin vaiheittain. Analyysiyksiköksi sisällönanalyysissä valikoitui lähtötilanteessa virke. Aineistoon tutustumisen jälkeen aineistosta poimittiin kuhunkin tutkimuskysymykseen vastaavat virkkeet eli analyysiyksiköt. Tämä toteutettiin yliviivauksin Word-tiedostossa, josta poimitut virkkeet siirrettiin erilliseen tiedostoon odottamaan seuraavaa vaihetta. Tämän jälkeen jokainen alkuperäinen ilmaisu kategorisoitiin sen perusteella kumpaan tutkimuskysymykseen analyysiyksikkö vastaa parhaiten. Tässä vaiheessa hyödynnettiin värikoodausta. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen väri oli oranssi ja toisen tutkimuskysymyksen vihreä. Kun alkuperäiset ilmaukset oli jaoteltu tutkimuskysymyksen perusteella, toteutettiin aineiston pelkistäminen. Taulukossa 1 on kuvattu analyysin etenemistä.

Pelkistämisen jälkeen edettiin analyysitaulukossa ryhmittelyyn etsien analyysiyksiköistä samankaltaisia teemoja, jotka muodostuivat alaluokiksi. Alaluokkien muodostamista varten etsittiin pelkistetyistä ilmauksista samankaltaisuuksia, joista muodostettiin niitä kuvaava alaluokka. Samoin keinoin edettiin jokaisen pelkistetyn ilmauksen kohdalla, kunnes alaluokat olivat muodostuneet.

Alaluokkien muodostamisen jälkeen jatkettiin alaluokkien samankaltaisuuksien etsimistä, joista muodostui yläluokat. Alkuvaiheessa analyysitaulukkoon muodostui myös pääluokkia, mutta analysoinnin aikana niistä luovuttiin. Tämän opinnäytetyön analysointia tapahtui koko prosessin ajan ja analyysitaulukkoa muokattiin useaan kertaan. Näiden vaiheiden jälkeen pysyttiin etenemään sisällön tulkintaan.

8 Tutkimustulokset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata yhteisöohjaajien työnkuvaa ja heidän käyttämiään keinoja oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseen. Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tuloksia, jotka vastaavat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin ”Minkälainen on yhteisöohjaajien työnkuva?” ja ”Millä keinoilla yhteisöohjaajat tukevat oppilaita tunnetaitojen vahvistamisessa?”. Yhteisöohjaajilla ja opettajilla oli runsaasti näkemyksiä yhteisöohjaajan työnkuvasta ja heidän käyttämistään keinoista oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa. Tulokset esitellään järjestyksessä keskittyen yhteen tutkimuskysymykseen kerrallaan. Tuloksissa kerrotaan ensin yhteisöohjaajien näkemyksiä ja luvun lopussa kerrotaan opettajien näkemyksiä aiheesta.

8.1 Yhteisöohjaajien työnkuva

Aineiston analyysin perusteella yhteisöohjaajan työnkuva koostuu oppilaiden kohtaamisesta, oppilaiden kouluviihtyvyyden edistämisestä, moniammatillisen yhteistyön toteuttamisesta ja työnkuvan kehittamisestä.

Kuvio 1: Yhteisöohjaajan työnkuva

8.1.1 Oppilaiden kohtaaminen

Yläluokka oppilaiden kohtaaminen pitää sisällään alaluokat keskustelutuen tarjoaminen, oppilaisiin tutustuminen, saatavilla oleminen ja epäasialliseen käytökseen puuttuminen. Yhteisöohjaajat kertoivat kohtaavansa oppilaita ja tarjoavansa heille keskustelutukea erilaisissa tilanteissa. Yksi yhteisöohjaaja kuvasi, että on tärkeää haastaa oppilaita puhumaan vaikeista asioista, jotta oppilaiden olo helpottuu ja he saavat tarvitsemaansa tukea elämäänsä. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat tarjoavansa keskusteluapua oppilaille mihin tahansa asiaan joko ajanvarauksella tai ilman.

Yhteisöohjaajat kertoivat, että heidän työnkuvaansa kuuluu oppilaisiin tutustuminen. Toinen yhteisöohjaaja toi esiin, että on tärkeää tuntee oppilaat, jotta osaa huomioida heidän tarpeensa ja toiveet toiminnassa. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat kysyvänsä oppilailta, miten he voivat auttaa tai mitä oppilaat toivoisivat oppivansa. Yhteisöohjaajat ilmaisivat välittävänsä oppilaille tunnetta, että ovat heidän puolellansa. Yhteisöohjaajat kertoivat keskustellevansa oppilaiden kanssa ja kohtaavansa oppilaita päivän aikana mahdollisimman paljon.

Yhteisöohjaajien työnkuvaan liittyy heidän kertomansa perusteella vahvasti saatavilla oleminen. Molempien yhteisöohjaajien vastauksissa korostui kiireetön läsnäolo, kohtaaminen ja oppilaiden kuunteleminen. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat olevansa helpommin saatavilla

kuin monet muut koulun aikuiset kuten kuraattori, jolle oppilas ei välttämättä saa heti halutessaan aikaa. Yhteisöohjaajat kertoivat olevansa koulussa pääsääntöisesti joka päivä paikalla ja jalkautuvansa oppilaiden luokse välitunneilla ja oppitunneilla. Yhteisöohjaajien mukaan he ovat jättäneet kalenteriinsa aikaa oppilaiden kohtaamiselle. Yhteisöohjaajat kertoivat, että heidät tavoittaa myös viestillä tai soittamalla. Molemmat yhteisöohjaajat kuvasivat pyrkivänsä luomaan kouluun ilmapiiriä, jossa jokaisella oppilaalla on turvallinen olo tulla kouluun.

”Mun työtehtävät on olla luomassa täällä koulussa sellaista ilmapiiriä, että kaikilla olisi semmoinen niin kun turvallinen olo tulla kouluun ja että olisi joku aikuinen joka aamulla kohtaa ja on lämmin ja hymyilee”

- Yhteisöohjaaja 2

Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat tukevansa oppilaita kouluun tulemisessa ja koulussa olemisessa. Yhteisöohjaajat kuvailivat, että he pyrkivät motivoimaan oppilaita koulussa ja tunneilla käymiseen eli sitoutumaan koulunkäyntiin. Haastatteluissa ilmeni, että he ovat valmiita saattamaan oppilaita tunneille ja olemaan siellä mukana tukena tarpeen mukaan.

”Oppilaat tarvitsee sellasta motivointia sinne tunneille menemisessä ja kouluun tulemisessa. Saatan mennä vastaan ja mennä saattamaan oppitunnille tai mennä tueksi mukaan, jos jotain voi ahdistaa joku oppitunti niin menen oppilaan mukaan sit tunneille.”

- Yhteisöohjaaja 1

Yhteisöohjaajat kertoivat työssään kohtaavansa oppilaiden epäasiallista käytöstä, johon puuttuminen on osa oppilaiden kohtaamista. Molemmat yhteisöohjaajat kuvasivat puuttuvansa epäsopeaan puheeseen, nimittelyyn ja aggressiiviseen käytökseen. Haastatteluissa yksi yhteisöohjaaja kertoi opettavansa oppilaille, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja miksi tietynlainen epäsopea käytös ei ole missään tilanteessa sallittua.

Eräs opettaja kuvasi haastattelussa oppilaiden tulevan nähyksi ja kuulluksi yhteisöohjaajan toimesta. Lähes kaikki opettajat kertoivat yhteisöohjaajien olevan helposti saatavilla ja vahvasti koulun arjessa mukana. Kaikissa opettajien vastauksissa korostui yhteisöohjaajan mahdollisuus oppilaiden kohtaamiseen. Yksi opettaja kuvasi yhteisöohjaajan tukevan oppilaita sosiaalisissa suhteissa ja itsensä etsimisessä kohtaamisissa koulun arjessa. Toinen opettaja sanoi yhteisöohjaajan turvaavan oppilaiden kouluun tulemistä tunteen tasolla. Yhden opettajan mukaan yhteisöohjaajalla on mahdollisuus oppilaiden aitoon kohtaamiseen opetusvelvollisuuden ulkopuolisena henkilönä.

Molempien ammattiryhmien vastauksissa ilmeni yhteisöohjaajan pyrkimys tarjota oppilaille tukea ja turvaa koulun arjen kohtaamisissa. Yhteisöohjaajien vastauksissa korostui enemmän henkilökohtaisempi ja yksilöllisempi lähestymistapa oppilaiden kohtaamisessa. Lisäksi he

kertoivat enemmän epäasialliseen käytökseen puuttumisesta. Opettajien vastauksissa yhteisöohjaajan rooli nähtiin enemmän yhteisöllisenä sosiaalisia suhteita ja kouluympäristössä viihtymistä edistävästä tekijänä. Opettajien vastauksissa kohtaamisessa tuotiin esiin yhteisöohjaajan kohtaamisissa tapahtuvaa oppilaiden tunteiden huomioimista, kuten nähdyksi ja kuulluksi tulemistä sekä tunteen tasolla kouluun tulon turvaamista. Molemmat ammattiryhmät kertoivat yhteisöohjaajan erilaisesta roolista verrattuna opettajiin opetusvelvollisuuden ulkopuolisena henkilönä oppilaiden kohtaamisessa.

8.1.2 Oppilaiden kouluviihtyvyyden edistäminen

Yläluokka oppilaiden kouluviihtyvyyden edistäminen pitää sisällään alaluokat ennaltaehkäisevän mielenterveystyön toteuttaminen, konfliktien selvittäminen, yhteisöllisen toiminnan toteuttaminen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen.

Molemmat yhteisöohjaajat kuvailivat haastatteluissaan tekevänsä ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä. He kertoivat tarjoavansa oppilaille monipuolista tukea arjen haasteisiin, kuten opintoihin, ihmissuhteisiin ja mielen hyvinvointiin liittyen. Yksi yhteisöohjaajista kuvasi, että mielenhyvinvoinnin asiat ovat yleisin keskustelunaihe. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat tarjoavansa oppilaille keinoja rauhoittumiseen, ahdistuksen hallintaan ja tunteiden säätelyyn.

”Kyllä mä väitän, että melkein joka ikinen, joka tänne haluaa tulla juttelemaan niin liittyy johonkin niinku mielen hyvinvoinnin asiaan ja sitten et opetellaan yhdessä niitä tunnistaa, mistähän tää voisi johtua ja et mitä tälle voisi niin kun yhdessä tehdä.”

- Yhteisöohjaaja 2

Yhteisöohjaajat kertoivat osallistuvansa konfliktien selvittämiseen, jos oppilailla tulee ristiriitatilanteita toistensa tai koulun henkilökunnan kanssa. Yhteisöohjaajat kokivat roolinsa merkityksellisenä ristiriitatilanteissa, sillä he usein toimivat tilanteiden selvittämisessä toisena aikuisena tai jatkavat keskustelua tilanteiden jälkeen yksittäisten oppilaiden tai porukan kanssa. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat, että konfliktien selvittämiseen liittyy kiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen. Yksi yhteisöohjaaja kertoi kiusaamistilanteissa keskustelewansa oppilaiden kanssa, pitävänsä kaveritaito- ja keskustelutuokioita sekä kuraattorin kanssa luokkakohtaisesti interventioita kiusaamiseen liittyen. Molemmat yhteisöohjaajat ilmaisivat tiedostavansa, että heillä voi olla opettajiin verrattuna erilainen tunne ja rooli suhteessa oppilaisiin.

Yhteisöohjaajat kertoivat heidän työkuvaansa kuuluvan yhteisöllisen toiminnan toteuttaminen eli ryhmäytyksien, luokkatoiminnan ja välituntitoiminnan. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat haastatteluissa toteuttavansa luokille ryhmäytyksiä yhteistyössä opettajien ja koulukuraattorin kanssa, jotta luokan oppilaat tutustuisivat toisiinsa ja ryhmädynamiikka paranisi.

Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat työskentelevänsä luokissa. Toinen yhteisöohjaaja kertoi järjestävänsä oppilaille välituntitoimintaa kuten pelivälitunteja ja hiljaista välituntia.

Yhteisöohjaajat kokivat tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämisen olevan olennainen osa heidän työnkuvaansa. Molemmat yhteisöohjaajat kuvasivat heillä olevan käytössään enemmän aikaa tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämiseksi. Yksi yhteisöohjaajista kuvasi, että yhteisöohjaajalla voi olla käytössään enemmän tietämystä, kuten materiaaleja ja tarvittavaa koulutusta tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamiseen kohdennetusti luokille tai pienryhmille opettajiin verrattuna. Yhteisöohjaajat kertoivat pohtivansa luokkien tarpeita kaveri-, tunne- ja vuorovaikutustaitojen osalta ja suunnittelevansa tunnit ja tuokiot niiden mukaan. Molemmat yhteisöohjaajat nostivat haastattelussa esiin tietoisuuden lisäämisen tunnetaidoista ja näiden taitojen tärkeyden esille tuomisen osana työnkuvaansa.

” Musta nimenomaan tää tunnetaidot on niinku se ydinasia mitä mäkin oon tänne tullut tekemään.”

- Yhteisöohjaaja 2

Yksi opettajista kuvasi haastattelussa yhteisöohjaajan olevan oppilaille mieluisa ja merkityksellinen henkilö, joka edistää oppilaiden jaksamista. Lähes kaikki opettajat painottivat vastauksissaan yhteisöohjaajan roolia oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa. Lähes kaikki opettajat kokivat, että yhteisöohjaaja pystyy edistämään ja ohjaamaan oppilaita tunnetaitojen osalta arjen tilanteissa. Yksi opettaja kuvasi, että toisinaan yhteisöohjaaja tulee luokkaan mukaan yhden oppilaan tueksi ja vaikuttaakin lopulta koko luokan tunnetaitoihin.

”Yhteisöohjaaja on semmoinen avainhenkilö nimenomaan siinä tunnetaitojen vahvistamisessa hän voi tehdä sitä ryhmissä ja aika paljon myös yksilökohtaisesti.”

- Opettaja 3

Oppilaiden kouluviihtyvyyden edistämisen osalta yhteisöohjaajat kuvasivat monipuolisemmin omaa työnkuvaansa, kun opettajien vastauksissa painottui merkittävästi oppilaiden tunnetaitojen tukeminen. Molemmat ammattiryhmät kertoivat tunnetaitojen olevan ydinasia yhteisöohjaajan työnkuvassa. Yhteisöohjaajista vain toinen toteutti välituntitoimintaa.

8.1.3 Moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen

Yläluokka moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen pitää sisällään alaluokat yhteistyö kouluyhteisössä ja yhteistyö koulun ulkopuolella. Haastatteluiden perusteella yhteisöohjaajat toteuttavat ja kehittävät moniammatillista yhteistyötä koko koulun henkilökunnan ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. He tekevät yhteistyötä ideoinnissa ja suunnittelussa sekä arjessa käytännön työn toteuttamisessa ja vastuunjakamisessa.

Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat pitävänsä oppitunteja yhteistyössä koulukuraattorin tai opettajien kanssa. Luokkien ryhmätyksissä hyödynnetään opettajien, yhteisöohjaajan ja koulukuraattorin yhteistyötä. Yhteisöohjaajien vastauksissa korostui yhteistyö opettajien, kouluterveydenhoitajan, psykologin ja koulukuraattorin kanssa, mutta yhteistyötä kerrottiin tehtävän koko koulun henkilökunnan kanssa. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat kokevansa roolinsa vahvana siltana oppilaiden ja henkilökunnan välillä. Vastauksissa nousi esiin, että yhteistyö rakentuu ajan kanssa erilaisten yhteistyöehdotuksien myötä. Yhteisöohjaajat kertoivat kokevansa yhteistyön merkitykselliseksi. Osana yhteistyötä yhteisöohjaajat kokevat työnkuvaan sisältyvän vastuunjakamista vastuuttamalla opettajia tunnetaitojen harjoittelemisesta ja jatkuvuudesta kouluarjessa.

Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat opettajien ohjaavan oppilaita heidän luoksensa, jos heillä herää huoli oppilaasta. Heidän mukaansa opettajat tuntevat oppilaansa ja tietävät luokkassaan vallitsevat ilmiöt, joihin he osaavat pyytää yhteisöohjaajaa tarvittaessa apuun. Yhteisöohjaajat kertoivat tekevänsä tiivistä yhteistyötä opiskeluhuollon kanssa. Haastatteluissa ilmeni, että koulukuraattori voi ohjata oppilaita yhteisöohjaajan luokse, jos näkevät heidän hyötyvänsä yhteisöohjaajan tuesta. Yksi yhteisöohjaaja kertoi, että ohjaa tarvittaessa oppilaat kuraattorin tai psykologin luokse, jos hän näkee sen oppilaan kannalta paremmaksi vaihtoehdoksi. Oppilashuollon työntekijät jakavat yhdessä vastuuta ja työtehtäviä, koska he yhdessä tekevät arvioinnin kenen apua oppilas tilanteessaan tarvitsee ja kuka häntä voi parhaiten tilanteessa auttaa.

”Siitä se yhteistyö sitten lähtee niinku liikkeelle, että opettajat on väylä siihen, että he tuntee niitä oppilaita ja tietää ilmiöitä mitä siellä luokissa on ja sitten niiden tarpeiden mukaan pyytävät sitten minua sinne apuun.”

- Yhteisöohjaaja 1

Moniammatillista yhteistyötä toteutetaan kouluympäristön lisäksi yhteisöön kohdistuvien työtehtävien kautta. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat tekevänsä koko kaupungin lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvaa työtä koulujen ollessa kiinni. Koko yhteisöön ja kaupunkiin liittyvää työtä kerrottiin olevan esimerkiksi kerhotoiminnat, tapahtumat ja puistoruokailut. Yhteistyötahoista toinen yhteisöohjaaja mainitsi perhetalon ja toinen nuorisotoimen.

Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat osallistuvansa erilaisiin kokouksiin kuten yhteisölliseen opiskeluhuoltoryhmään, oppilaspalaveriin, työryhmiin ja muihin moniammatillisiin palaveriin. Kokouksissa suunnitellaan toimia sekä yksittäisten oppilaiden että koko koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteisöohjaajat osallistuvat kokouksiin myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kokouksiin osallistuminen on molempiin alaluokkiin kuuluva esimerkki käytännön moniammatillisen yhteistyön toteutumisesta.

Yksi opettajista kuvasi haastatteluissaan yhteisöohjaajien kanssa tehtävää moniammatillista yhteistyötä tiimityöskentelyksi saman asian äärellä, mutta eri tiloissa. Lähes kaikki opettajat korostivat vastauksissaan yhteisöohjaajien tärkeää roolia osana oppilashuoltoa. Yksi opettaja näki yhteisöohjaajien työn painopisteen olevan yhteisöllisessä työssä, johon heillä on enemmän aikaa kuin kuraattoreilla. Haastatteluissa useat opettajat kertoivat suunnittelevansa moniammatillisesti työn jakamista oppilaan tilanteessa henkilökunnan jäsenten välillä. Monet opettajat kokivat, että yhteisöohjaaja tukee vahvasti opettajien työtä. Yksi opettajista kertoi toistensa työnkuvien tuntemisen ja riittävän ajan antamisen olevan yhteistyön edellytys. Monet opettajat kertoivat yhteisöohjaajan työnkuvaksi toimintatapojen kehittämisen kouluyhteisössä. Opettajat mainitsivat yhteisöohjaajille kuuluvan tunnetaitojen tärkeyden perustelua, tunnetaitojen opettamisen suunnittelua, materiaalien tuottamista ja asioista puhumaan kannustamista. Yksi opettajista koki, että yhteisöohjaajan työnkuvaan kuuluu pyrkiä kehittämään opettajien ja oppilaiden välistä yhteistyötä.

”Yhteisöohjaaja on siellä välitunneilla paljon ottaa koppii oppilaista ja sitten kun ne tulee tunnille niin ne on ehkä saanut sen turvallisen aikuisen, ne on tullut nähdyksi ja kuulluksi, että se on semmoista niin kun tiimityöskentelyä, jossa ei olla samassa tilassa vaan me tehdään saman asian äärellä töitä.”

- Opettaja 2

Sekä yhteisöohjaajien, että opettajien vastauksissa korostuivat moniammatillisen yhteistyön merkitys. Molempien ammattiryhmien haastatteluissa mainittiin kokouksiin osallistuminen, yhdessä pidetyt oppitunnit ja yhteiset toimintatavat oppilaiden tukemiseksi. Kaikkien haastatteluissa nousi esiin, että yhteistyötä tehdään paljon yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Tunnetaitojen vahvistamisen osalta yhteistyön toteuttaminen miellettiin ideoiden ja vastuun jakamisena. Opettajat näkivät yhteisöohjaajan roolin ennen kaikkea yhteisöllisenä työntekijänä, joka tukee heidän työtään toimintatapojen kehittämisessä ja yhteistyön edistämiseksi oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

”Moniammatillisen yhteistyön kautta niin se on nyt se yks puoli sitä meidän yhteistyötä eli suunnitellaan sitten jokaisen oppilaan kanssa moniammatillisesti, että miten sitä meidän työtä jaetaan ja kuka tekee mitäkin ja kuka ottaa koppia mistäkin suunnasta niin se on se varmasti se mikä painottuu mun työssä.”

- Opettaja 1

8.1.4 Työnkuvan kehittäminen

Yläluokka työnkuvan kehittäminen pitää sisällään alaluokat tiedon lisääminen yhteisöohjaajan työkuvasta, toiminnan kehittäminen palautteen perusteella, oman ajan käytön suunnittelu ja osaamisen kehittäminen.

Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat, että koska työkuva on uusi, sisältyy siihen tiedon lisäämistä yhteisöohjaajan työkuvasta. He kokivat työn kehittämisen kannalta tärkeäksi lisätä tietoa yhteisöohjaajan työkuvasta, jotta opettajat ja muu henkilökunta uskaltavat ottaa yhteyttä ja tietävät millaisissa asioissa yhteisöohjaajat voivat olla avuksi. He pitivät omaa vastuutaan tärkeänä työnsä näkyvyyden lisäämisessä ja yhteisöohjaajien merkityksen tiedostamisessa.

Yhteisöohjaajat kertoivat keränneensä palautetta ja toiveita niin koulun henkilökunnalta kuin oppilailtakin voidakseen kehittää toimintaa niiden pohjalta. Toinen yhteisöohjaajista kertoi tehneensä opettajille kyselyitä, joissa he saivat tuoda toiveita ja palautetta esiin. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat saaneensa palautetta oppilailta, sillä monet heistä kertoivat haluavansa käydä juuri yhteisöohjaajan luona. Yhteisöohjaajien yksilökeskusteluaajat ovat haluttuja, joka myös viestii sen olevan oppilaille mielekästä.

Yhteisöohjaajat korostivat, että heidän työkuvaansa on vielä muotoutumassa, joten heidän oman aikataulunsa suunnittelulla on suuri merkitys työn sisältöön. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat pyrkivänsä jättämään omaan kalenteriin tyhjää tilaa, jotta he pystyvät reagoimaan nopeasti oppilaiden tarpeisiin ja akuutteihin tilanteisiin. Yhteisöohjaajilla on vapaus suunnitella omaa ajankäyttöään ja sen avulla kehittää työkuvaansa parhaaksi näkemällään tavalla.

Yhteisöohjaajat kertoivat aktiivisesti kehittävänsä omaa osaamistaan tekemällä tiedonhankintaa verkosta ja kirjallisuudesta. Yksi yhteisöohjaaja kertoi kehittävänsä osaamistaan osallistamalla erilaisiin koulutuksiin. Molemmat yhteisöohjaajat toivat esiin jakavansa tietotaitoa yhdessä kollegoidensa, kuten kouluvalmentajien, kuraattorin, yhteisöohjaajien, opettajien ja esihenkilönsä kanssa. Yhteisöohjaajat kertoivat kehittävänsä työkuvaansa oman osaamisen pohjalta ja omia vahvuuksiaan hyödyntäen.

Työn rajauksen tarve nousi esiin haastatteluissa usein, sillä yhteisöohjaajan työkuva vaatii vielä selkeyttämistä. Tulevaisuuden kehittämiskohteiksi yhteisöohjaajat kertoivat työn jatkuvuuden ja työntekijöiden vaihtuvuuden minimoinnin. Yhteisöohjaajat toivoivat työlleen jatkoa ja mainitsivat, että voisivat ottaa tulevaisuudessa käyttöön vuosikellon ja tuottaa materiaalipankin opettajille.

”Toivoisi että tää työ olisi sellaista pitkäkestoista ja jatkuvaa ja sama ihminen saisi tehdä sitä, jotta tulee tutuksi ja turvalliseksi oppilaille”

- Yhteisöohjaaja 1

”Työnkuva on uusi niin sitten mä oon huomannut, että aika paljon pitää niin kun osata itse myös rajata, ettei siitä tule sirpaleinen joka paikan höylä koska sitten poistuu tää niinkun perusajatus että sä oot rauhassa, sulla on aikaa kohdata.”

- Yhteisöohjaaja 2

Monet opettajat kertoivat haastatteluissaan olleensa mukana yhteistyössä kehittämässä toimintaa ja yhteisöohjaajan työnkuvaa. Yksi opettaja ilmaisi haastattelussa näkevänsä samankaltaisuutta kouluvalmentajan, yhteisöohjaajan ja koulukuraattorin työtehtävissä ja tämän takia näkivät yhteisöohjaajan roolin rajauksen ja selkeyttämisen tarvetta. Kaikki opettajat nostivat esiin työnkuvasta tiedottamisen tärkeyden. Haastatteluissa yksi opettaja ilmaisi huolensa yhteisöohjaajien isosta työmäärästä ja mahdollisesta riittämättömyyden tunteesta, joka tulisi huomioida tulevaisuudessa. Lähes kaikki opettajat toivat esiin, että toivoisivat yhteisöohjaajasta pysyvää toimijaa koulu yhteisöön. Useat opettajat myös ilmaisivat toiveensa kahdesta yhteisöohjaajasta, jotta he voisivat tehdä työtä pareittain ja työmäärä pysyisi hallinnassa. Opettajat painottivat haastatteluissaan koulu yhteisöön kuuluvan oppilaiden lisäksi koko koulun henkilökunta. Yhteisöohjaajilta yksi opettaja toivoi keskustelemiseen kannustamista koulun aikuistenkin osalta. Kaikki opettajat ilmaisivat olevansa tyytyväisiä yhteisöohjaajan panokseen työn kehittämisen osalta.

”Musta tuntuu, että hän on ainakin täydellä sydämellä mukana tässä kaikessa mitä täytyy tässä yrittää saada muuttumaan”

- Opettaja 4

Molemmat ammattiryhmät korostivat työnkuvan selkeyttämisen ja rajauksen tärkeyttä, jotta työtehtävien jakautuminen ja vastuut olisivat selvät koko koulu yhteisölle. Opettajien ja yhteisöohjaajien vastauksissa nousi esiin, että yhteisöohjaajan työnkuvaan vaikuttavat muun muassa persoona, aiempi koulutus, työkokemus sekä koulun toiveet ja tarpeet. Kaikki painottivat työnkuvan kehittämisessä tiedon lisäämisen merkitystä yhteisöohjaajan roolista ja sen tuomista mahdollisuuksista. Haastatteluissa opettajat toivat enemmän esiin yhteisöohjaajien työmäärää, kun taas yhteisöohjaajat painottivat joustavuutta omassa ajankäytössään. Molemmat esittivät toiveita tulevaisuuden suhteen. Opettajat toivoivat toista yhteisöohjaajaa ja yhteisöohjaajat miettivät käytännön läheisiä toimia, kuten vuosikellon käyttöönottoa tai mahdollista materiaalipankin luomista.

8.2 Yhteisöohjaajien keinot oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa

Haastattelujen vastauksissa nousi esiin yhteisöohjaajien hyödyntävän yhteisöllisiä ja yksilöllisiä keinoja. Tutkimustulosten mukaan yhteisölliset keinot painottuvat eri toimintojen toteuttamiseen ja yksilölliset keinot vuorovaikutuksen ja tunnetaitojen tukemiseen.

Kuvio 2: Yhteisöohjaajan keinot oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseksi

8.2.1 Yhteisölliset keinot

Yläluokka yhteisölliset keinot pitää sisällään alaluokat havainnointi, roolimallina oleminen, välituntitoiminta, kerhotoiminta, pienryhmätoiminta ja luokkatoiminta.

Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat kokevansa oppilaiden havainnoinnin tärkeäksi. Haastatteluissa mainittiin ryhmän ryhmädynamiikan havainnointi ja asioiden huomioimisen herkkyyks. Yhteisöohjaajat kertoivat toteuttavansa havainnointia esimerkiksi välitunneilla ja oppitunneilla.

Yhteisöohjaajat kertoivat pyrkivänsä huomioimaan oman toiminnan vaikutuksensa oppilaisiin. Haastatteluissa he kertoivat haluavansa näyttää roolimallia oppilaille. Yksi yhteisöohjaaja

kertoi pyrkivänsä haastavissa tilanteissa toimimaan rauhallisena. Hänen mukaansa toisinaan on hyödyllistä kertoa oppilaille, miten hän itse on käsitellyt erilaisia haasteita ja päässyt niistä yli. Yhteisöohjaajat kertoivat näyttävänsä oppilaille mallia, miten kuuluu käyttäytyä ja kuinka voidaan huomioida toiset.

Toinen yhteisöohjaaja kertoi hyödyntävänsä yhteisöllisenä keinona välituntitoimintaa. Haastatteluissa hän antoi esimerkkinä pelivälitunnit ja hiljaisen välitunnin. Hän kuvasi pelivälitunnilla pelaavansa erilaisia pelejä oppilaiden kanssa. Yksi yhteisöohjaajista kertoi, että hiljaisella välitunnilla tarjotaan oppilaille mahdollisuus rauhoittua ja levätä patjalla. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat jalkautuvansa välitunneille, jotta he olisivat oppilaiden saatavilla ja pääsisivät tutustumaan oppilaisiin enemmän. Heidän mukaansa välituntitoiminnan tarkoituksena on lisätä oppilaiden yhteisöllisyyden tunnetta ja kouluviihtyvyyttä.

Yhteisöohjaajat kertoivat järjestävänsä oppilaille erilaisia kerhoja kuten kaveri-, tunnetaito-, tanssi- tai läksykerhoja. Heidän mukaansa kerhoissa tarjotaan erilaista yhteisöllistä toimintaa kuten harrastusmahdollisuuksia, kavereihin tutustumista tai mahdollisuus tehdä koulutehtäviä. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat tarjoavansa kaverikerhoilla mahdollisuuden kaveritaitojen vahvistamiseen. Yksi yhteisöohjaaja mainitsi, että yksinäisille oppilaille on luotu oma kerho, jossa on mahdollisuus tutustua toisiin oppilaisiin. Tunne- ja kaveritaitokerhoissa yhteisöohjaajat kertoivat opettavansa ja harjoittelevansa yhdessä tunne- ja kaveritaitoja.

Yhteisöohjaajat toivat esiin järjestävänsä oppilaille pienryhmätoimintaa. He kertoivat, että pienryhmissä toteutetaan toimintaa, joka tukee oppilaiden tunne- ja kaveritaitoja. Yksi yhteisöohjaajista mainitsi tekevänsä yhteistyötä koulukuraattorin kanssa pienryhmien järjestämisessä. Haastatteluissa ilmeni, että toisinaan he päättävät pienryhmien kokoonpanot itse ja toisinaan ehdotukset sopivasta ryhmästä tulevat opettajalta.

Haastatteluissa ilmeni yhteisöohjaajien toteuttavan luokkatoimintaa. He molemmat kertoivat järjestävänsä koko luokalle suunnattuja kaveri- ja tunnetaitotuokioita. Haastatteluissa he totesivat oppilaiden olevan yksilöitä, ja heitä tuetaan luokka- ja pienryhmätilanteissa yksilön tarpeiden mukaan. Yksi yhteisöohjaajista kertoi esittelevänsä luokille mielen hyvinvoinnin edistämisen keinoja yhdessä kuraattorin kanssa. Haastatteluissa nousi esiin yhteisöohjaajien osallisuus luokkien ryhmätyksissä. Yksi yhteisöohjaaja kertoi, että opettajilta voi tulla yksittäisiä tilanteita, joihin toivottaisiin yhteisöohjaajan tukea ja pohditaan yhteistyössä, miten yhteisöohjaaja voisi tukea oppilaita. Yhteisöohjaajat kertoivat välittävän luokille tietoa mistä voi saada apua eri tilanteisiin. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat toteuttavansa luokille rentoutusharjoituksia sekä kertovansa rauhoittumisesta ja miten omalla hengityksellä voi siihen vaikuttaa. Yksi yhteisöohjaajista kertoi hyödyntävänsä tutkittua Friends-menetelmää. Friends-menetelmää kerrottiin toteutettavan Friends-tunteina. Hän kuvasi, että Friends-

menetelmässä on ohjaajan opas ja erilaisia harjoituksia toteutettaviksi. Eräs yhteisöohjaaja kertoi toteuttavansa tunnetaitorasteja perhetalon kanssa yhteistyössä oppilaitoksen ulkopuolella.

Yhteisöohjaajat toivat esiin haastatteluissa toiveen materiaalipankin kehittamisestä, jotta tietoa ja keinoja voisi tuoda yhteisön tietoon. Haastatteluissa ilmeni, että opettajat pyytävät yhteisöohjaajaa oppilaiden tukemiseen mukaan, jolloin pohditaan yhdessä, miten oppilaita voi tukea oppituntien ja kaverikerhojen kautta. Yhteisöohjaajat sanoivat haastattelussaan, että heidän mielestään tunnetaitojen opettamisen tulisi olla opetukseen sidottuja. Yhden yhteisöohjaajan näkemyksen mukaan yhteisöohjaaja ja kuraattori voisivat tehdä alkusysäyksen, mutta tunnetaitoharjoittelun tulisi jatkua pitkin vuotta myös opettajien toimesta. Yhteisöohjaajat toivoivat tunne- ja vuorovaikutustaitojen opasta ja materiaaleja opettajien tueksi.

Opettajat kertoivat yhteisöohjaajien tekevän paljon oppilaiden havainnointia ja tarpeen mukaan puuttuvan erilaisiin tilanteisiin. Yksi opettajista kuvasi yhteisöohjaajan olevan mukana luomassa koulun ilmapiiriä ja tunneilmastoa. Opettajienkin vastauksissa nousi esiin roolimallina oleminen, sillä yksi opettajista kuvasi koulun henkilökunnan ilmapiirin heijastuvan oppilaisiin. Opettaja kertoi kokevansa tärkeäksi, että aikuiset puhuvat toisilleen ystävälliseen sävyyn, tervehtivät ja näyttävän esimerkkiä omalla toiminnallaan. Opettajien haastatteluissa nousi esiin luokkatoiminnan monipuolisuus. Monet opettajista kertoivat yhteisöohjaajan tekevän luokkiin interventioita työrauhaongelmiin liittyen. He myös kuvasivat yhteisöohjaajien pitävän luokissa erilaisia ryhmäytyksiä.

Opettajien haastatteluissa nousi esiin, eri menetelmien hyödyntämisen toiveita. Kaikki opettajat kokivat, että tunnetaidot ovat tärkeitä. Opettajat toivat esiin, että oppiaineissakin voitaisiin tehdä enemmän yhteistyötä. Yksi opettajista toi myös esiin idean, että oppilaille tehtäisiin näyteltyjä esimerkkejä, miten toimia erilaisissa tilanteissa. Yksi opettajista toivoisi yhteisöohjaajalta yhteisöpedagogisten menetelmien ja draaman menetelmien hyödyntämistä luokkatoiminnassa. Eräs opettajista nosti esiin toiveen suunnitella yhdessä yhteisöohjaajan kanssa, miten tunnetaitoja voisi sisällyttää paremmin osaksi opetusta ja toteuttaa yhdessä.

8.2.2 Yksilölliset keinot

Yläluokka yksilölliset keinot pitää sisällään alaluokat haastatteleminen, keskusteleminen, tarpeiden huomioiminen, itsetunnon vahvistaminen, tunnesäätelyn tukeminen, tunteiden tunnistaminen ja sanoittaminen sekä tunnetaitomateriaalien hyödyntäminen.

Yhteisöohjaajat kertoivat haastattelelevansa oppilaita heidän elämäntilanteensa kartoittamiseksi. Yksi yhteisöohjaajista kertoi hyödyntävänsä haastatteluissa myös valmiita kyselylomakkeita ja tarvittaessa saatuja tuloksia voidaan vertailla aikaisempiin tuloksiin yhdessä oppilaan kanssa.

Yksi yhteisöohjaajista kertoi huomioivansa oppilaiden yksilöllisiä tarpeita ja olemaan herkkiä havaitsemaan erilaisia tunnetiloja ja luomaan turvallista ilmapiiriä. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat pyrkivänsä muokkaamaan toimintaa ja käyttämiään keinoja vastaamaan parhaiten oppilaan yksilöllisiä tarpeita.

Yhteisöohjaajat kertoivat yhtenä keinona itsetunnon vahvistamisen. Yksi yhteisöohjaajista kuvaili, että oppilaan itsetuntoa vahvistaakseen, hän kertoo heille positiivisten ja kannustavien ajatusten vaikutuksista itsetuntoon. Molemmat yhteisöohjaajat kertoivat myös hyödyntävänsä positiivista puhetta, kannustamista ja kehumista. Haastatteluissa ilmeni, että he antavat positiivista palautetta ja kehuvat oppilaita onnistumisistaan. Yksi yhteisöohjaajista kertoi tarjoavansa tukea oppilaille ja tuen määrää on voitu vähentää, kun oppilaan itseluottamus on vahvempi.

“...sellainen positiivisten ja tämmöisten niin kun kannustavien ajatusten voima, että tota että kyllä mä niinku sellaisia asioita toivoisin, että oppilaat osaisi kun ne koulusta peruskoulusta lähtee...”

- Yhteisöohjaaja 1

“...joskus se tarvitsee vaan semmoisen tukikumppanin hetkeksi ja näin, että ne löytyy ne voimavarat...”

- Yhteisöohjaaja 2

Yhteisöohjaajat kertoivat käyttävänsä keskustelemista keinonaan. Yhteisöohjaajat tapaavat paljon oppilaita yksittäin keskusteluaajalla. Heidän luokseen voi mennä keskustelemaan mistä tahansa asiasta. Yksi yhteisöohjaajista kertoi, että hänellä menee isoin työaika yksittäisten oppilaiden kanssa käytyihin keskusteluihin.

Yhteisöohjaajat kertoivat yhtenä keinona tunnesäätelyn tukemisen. He tarjoavat oppilaille tunteiden säätelyyn konkreettisia apuja kuten yhdessä tehtäviä hengitysharjoituksia, stressipalloa tai tuovat kylmää vettä. Yksi yhteisöohjaajista kuvasi auttavansa oppilaita tunnesäätelyssä omalla rauhallisella olemuksellaan ja vakuuttamalla, että kaikki on hyvin. Haastatteluissa molemmat yhteisöohjaajat kertoivat toteuttavansa tunteiden tunnistamista ja sanoittamista. Yhdessä oppilaiden kanssa he tunnistavat ja sanoittavat oppilaiden kokemia tunteita, jotka vaikuttavat heidän toimintaansa. Yhteisöohjaajat kertoivat opettavansa oppilaille tunnetaitoja, jossa harjoitellaan tunteiden sanoittamista, tunnistamista ja tunnesäätelyä.

“...että siellä sitten opitaan tunnistamaan niitä tunteita ja säätämään tunteita ja miten voisi toimia paremmin erinäisissä tilanteissa, kun ne tunteet vaikkapa kuohuu, että olisiko jotain muita keinoja kuin sitten vaikkapa niin nyrkit...”

- Yhteisöohjaaja 1

Yhteisöohjaajat kertoivat hyödyntävänsä työssään paljon tunnetaitomateriaaleja. Tunnetaitomateriaalia he kertoivat löytäneensä netistä maksuttomasti tai tehneensä itse. Tunnetaitomateriaalit voivat olla esimerkiksi kuvitettuja ohjeistuksia, kirjallisuutta, pelejä ja menetelmäkortteja. Menetelmäkorteista he kertoivat hyödyntävänsä tunnekortteja ja pulmakortteja. Peleistä nousi esiin tunnetaito-, kaveritaito- ja tutustumispelit. He suunnittelevat oppilaille leikkejä, rentoutumisharjoituksia, tietoisuusharjoituksia ja opettavat rauhoittumisen taitoja.

Yhteisöohjaajat toivat haastatteluissa esiin hyödyntävänsä työskentelyssä erilaisia verkosta saatavia maksuttomia materiaaleja, joita löytyy esimerkiksi "Värinaudit", "Ellipsi" ja "Viitottu rakkaus" -sivustoilta. Yhteisöohjaajat hyödyntävät tunnetaitokirjallisuutta, kuten "Ryhmä toimivaksi" -kirja ja "Kukoistava kasvatust" -kirja. Lisäksi hyödynnetään ympäristöä tunnetaitojen vahvistamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä "Tunnekulma"-toiminnassa. Yhteisöohjaajat vahvistavat oppilaiden tunnetaitoja tunnistamalla, sanoittamalla ja säätelemällä tunteita sekä perustelemalla tunnetaitojen tärkeyttä sekä etsimällä oppilaan kanssa vaihtoehtoisia keinoja tunteiden purkamiseen. Haastatteluissa kävi ilmi, että molemmat yhteisöohjaajat hyödyntävät omaa aiempaa työkokemusta ja soveltavat erilaisia oppimismenetelmiä. Yhteisöohjaajat tuottavat itse runsaasti materiaalia oppilaiden tarpeisiin vastataksseen. Vastauksien perusteella yhteisöohjaajat käyttävät näitä mainittuja materiaaleja sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä keinona. Vastauksissa nämä korostuivat enemmän yksilötyön kohdalla, mistä syystä ne ovat luokiteltuna yksilöllisiin keinoihin.

Opettajien haastatteluissa korostui tunnesäätelyn tukeminen sekä tunteiden sanoittaminen ja tunnistaminen. Tunnesäätelyn tukemisesta monet opettajat kertoivat yhteisöohjaajan opettavan oppilaita, miten puhua toisille, kuinka saada ystäviä, miten säädellä omia impulsseja ja miten reagoida stressiin. Monet opettajat kertoivat yhteisöohjaajien tukevan oppilaiden jakamista, tarjoavan väyliä stressin ja ahdistuksen purkuun sekä tunteiden purkamiseen. Monet opettajat kertoivat usein jakavansa huolen oppilaasta yhteisöohjaajan kanssa, jolloin he voivat yhdessä havainnoida oppilasta ja sanoittaa näkemäänsä. Yksi opettajista kuvasi tunteiden tunnistamisen ja sanoittamisen osalta yhteisöohjaajan toimivan tunneilmaston rekisteröijänä eli kyselevän oppilailta tuntemuksia ja tukevansa heitä tunnetaitojen harjoittelussa. Yksi opettajista nosti esiin, miten usein keskitytään helposti vahvoin negatiivisiin tunteisiin, jonka takia on tärkeää, että tuodaan esiin hyviä tunteita ja niiden tunnistamista ja sanoittamista. Yhden opettajan mukaan yhteisöohjaaja auttaa oppilaita ja koulun aikuisia tunnistamaan omia tunteitaan ja sanoittamaan niitä.

"...meidän tapauksessa meillä on täällä niin mainio kävelevä hyvän mielen aura tyyppi, että joka jopa pelkällä läsnäolollaan niin kun opettaa tunnetaitoja..."

- Opettaja 4

Opettajien haastatteluissa nousi toistuvasti esiin keskusteleminen yhteisöohjaajien toteuttamana yksilöllisenä keinona. Kaikki opettajat kertoivat yhteisöohjaajien keskustelevan oppilaiden kanssa. He kertoivat yhteisöohjaajien tarjoavan keskustelutukea monenlaisiin tilanteisiin. Yksi opettajista kertoi, että oppilaat ovat käyneet yhteisöohjaajan luona keskustelemassa paljon ja ovat kokeneet sen mielekkääksi. Yhteisöohjaajan kerrottiin myös jakavan oppilaille vinkkejä keskustelun ohessa. Eräs opettaja kuvasi ryhmämuotoisten toimintamenetelmien toteuttamisessa esiintyvän haasteellisuutta ja näkee enemmän mahdollisuuksia yksilökohtaisessa työskentelyssä. Lähes kaikki opettajat mainitsivat, että yksilötyöskentely on koettu hyväksi.

”...toimintasauma on nyt nimenomaan siinä yksilökohtaisessa työskentelyssä ja sen niinku kaikkein suurin mahdollisuus toimia ehkä sinne sitten kannattaa niitä paukkuja pistää...”

-Opettaja 1

”...meidän yhteisöohjaaja tekee aika paljon tällaista yksilökeskustelutyötä ja hän on aika buukattuna tällä hetkellä eli ilmeisesti se kielii siitä että oppilaat ketkä siellä käy niin he kokee sen sillä tavalla mielekkääksi...”

- Opettaja 4

9 Eettisyys

Suomessa jokaisen tutkijan tieteenalasta riippumatta tulee noudattaa tiettyjä eettisiä periaatteita. Ensimmäinen periaate on, että tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvoa. Jokaisella on perustuslain mukaiset oikeudet, kuten oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä oikeus suojella yksityiselämänsä. Toinen periaate on, että tutkija kunnioittaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä luonnon monimuotoisuutta. Kolmannen periaatteen mukaan tutkimuksesta ei saa aiheutua tutkittavana oleville ihmisille, yhteisöille tai muille merkittäviä vahinkoja, riskejä tai haittaa. Kaikkien eettisten periaatteiden tarkoitus on suojata ihmisiä, joita tutkimus koskee. Näiden periaatteiden lisäksi Suomessa noudatetaan TENK:in laatimia ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä kaikessa tehdyssä tieteellisessä tutkimuksessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 5-6.)

Hyvä tieteellinen käytäntö perustuu eurooppalaiseen tutkimuseettiseen ohjeistukseen ja siihen kuuluvat luotettavuus, arvostus, rehellisyys ja vastuunkanto. Hyvä tieteellinen käytäntö rakentuu menettelytavoista, joilla pyritään huolehtimaan hyvän tieteellisen käytännön toteutumisesta. Nämä menettelytavat liittyvät esimerkiksi toimintaympäristöön, mentorointiin,

tieteellisen työn tekemiseen, eettisyyteen, tutkimusaineistojen käsittelyyn, ja julkaisuun. Noudattamatta jättäminen voi aiheuttaa loukkausepäilyyn ja HTK-prosessiin. Hyvän tieteellisen käytännön ohjeistukset koskevat myös opinnäytetöitä. (Keiski ym. 2023, 11.)

Opinnäytetyötä tehdessä huomioitiin lainsäädäntö, kuten henkilötietolaki (523/1999). Henkilötietolaki määräsi henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista. (Kylmä & Juvakka 2007, 140-141.) Tässä opinnäytetyössä lainsäädäntö huomioitiin seuraavasti. Tehtiin kattava suunnitelma, jolla haettiin tutkimusluvut tutkimuksen toteuttamista varten. Tutkimukseen osallistuvia informoitiin kattavasti siitä, miten kerättyä tietoa käsitellään ja mihin tarkoitukseen niitä käytetään. Kaikilta haastatteluun osallistuvilta pyydettiin kirjallinen suostumus. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja se kerrottiin avoimesti tutkittaville. Tutkimuksessa ei haastateltu alaikäisiä. Toimeksiantajan kanssa keskusteltiin ja sovittiin, mitä tietoja opinnäytetyössä tuodaan esiin ja päätettiin muun muassa koulujen anonymisoinnista yhdessä. Henkilötietolain mukaisesti kerättiin vain tarvittavat ja työn toteuttamisen kannalta olennaiset tiedot. Tutkimuksen kannalta oleellista tietoa olivat tutkittavan työnimike eli oliko kyseessä yhteisöohjaaja vai opettaja. Henkilötietoja käsiteltiin vain siinä tarkoituksessa, kun ne oli kerätty. Henkilötietoja käsiteltiin liitteenä olevan tietosuojailmoituksen (liite 4) mukaisesti. Luovattomien pääsy aineistoon estettiin. Aineisto säilytetään arkistoituna 2 vuoden ajan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Tämän jälkeen arkistoitu aineisto hävitetään.

Tutkimus ei käsittele erityisen arkaluontoista aihetta, joka liittyisi esimerkiksi seksuaalisuuteen, stigmatisoituun ilmiöön tai rikollisuuteen. Kuitenkin käsitetään, että tutkimuksen sensitiivisyyden kokeminen voi poiketa tutkijan ja tutkittavien välillä. Aiheen valinta on ollut perusteltu ja sitä varten on löydetty asianmukaista tietoperustaa. Tutkimusmenetelmiä valittaessa huomioitiin, onko niillä mahdollista saavuttaa haluttu tieto ja ovatko ne eettisesti oikeutettuja. Tutkimuskysymykset ja aineistonhankintamenetelmät valittiin niin, että ne kunnioittavat ihmisoikeuksia, välttävät haitan aiheuttamista ja ovat oikeudenmukaisia. Tutkimuskysymykset, tavoite ja tarkoitus muotoiltiin koskemaan yhteisöohjaajien työnkuvaa ja keinoja, jotta ne eivät koske henkilökohtaisesti tutkimukseen valittuja yhteisöohjaajia. (ks. Kylmä & Juvakka 2007, 144-147.)

Haastattelukysymykset pohdittiin tarkasti huomioiden eettinen näkökulma. Haastattelukysymykset eivät olleet johdattelevia eikä manipuloivia. Ne muotoiltiin harkiten ja tarkoituksenmukaisesti niin, että pyrittiin välttämään oman mielipiteen tai ennakkoluulon vaikuttamista. Haastatteluja toteuttaessa huomioitiin tietoon perustuva suostumus. Käytännössä se tarkoitti, että huolehdittiin haastateltavilta kirjalliset suostumukset ja varmistettiin haastateltavien olevan tietoisia tutkimuksesta ja sen taustoista. Ennen haastattelun aloittamista kerrottiin opinnäytetyön sisällöstä kuten tutkimuksen tarkoituksesta, tavoitteesta, tutkimuskysymyksistä, kestosta ja miten saatua tietoa aiotaan hyödyntää. Haastateltaville kerrottiin, miten huomioidaan luotettavuus, nimettömyys ja yksityisyyden takaaminen. Huomioitiin, että

jokaisella on oikeus kieltäytyä tai vetäytyä tutkimukseen osallistumisesta. Haastattelut tallennettiin nimettömästi ja heidän tunnistamiseensa käytettiin numerointia nimen sijaan. Haastateltaville kerrottiin, miten opinnäytetyön tekijöihin saa yhteyden, jos myöhemmin ilmenee kysyttävää tutkimuksesta. (ks. Kylmä & Juvakka 2007, 149-153.)

Tutkimuksen raportoinnissa eettisyyden kannalta tärkeää oli oikeudenmukaisuus. Kaikki saadut tärkeät tulokset raportoitiin sen sijaan, että olisi valittu meille miellyttävimmät vaihtoehdot. Raportoinnissa huomioitiin haastateltavien suojeleminen kuitenkin tuoden heidän näkökulmansa tutkittavasta ilmiöstä esiin mahdollisimman totuudenmukaisesti. Tutkimuksessa tuotiin kaikki olennainen tieto ilmi raportoinnissa ja jätettiin pois epäolennainen informaatio, josta haastateltavat voisivat olla tunnistettavissa. Yhteisöohjaajia ei työskentele kuin yksi kummassakin koulussa, joten tästä syystä koulujen pitäminen anonyymina oli järkevää ja suojelee yhteisöohjaajien henkilöllisyyttä. (ks. Kylmä & Juvakka 2007, 154.) Yhteenvedona nähdään, että opinnäytetyö toteutettiin kokonaisuudessaan tutkimuseettisten ohjeiden mukaisesti eli huomioiden tietosuoja, perustellen menetelmät tieteellisesti ja eettisesti, merkittävällä lähdeviitteet asianmukaisesti ja noudattamalla erityistä huolellisuutta. (ks. TENK 2023.)

10 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitiin koko tutkimuksen ajan. Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tulee huomioida yksilöiden omaan kokemukseen pohjautuvat toiveet ja niiden arviointi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulee huomioida esimerkiksi uskottavuus, riippuvuus, puolueettomuus, vastaavuus, siirrettävyys ja vahvistettavuus. (PEDA 2023.)

Uskottavuudella tarkoitetaan kuinka luotettavana ja uskottavana tutkimus näyttäytyy. Tutkijan on tärkeää varmistaa, että tutkimustulokset vastaavat tutkimukseen osallistuneiden käsityksiä tutkimuskohteesta. Tutkimuksen uskottavuutta voidaan lisätä keskustelemalla tutkimuksen tuloksista tutkimukseen osallistujien kanssa eri vaiheissa läpi tutkimuksen kulun. Omia tuloksia voi myös verrata muiden samaa aihetta tutkivien tutkijoiden saamiin tuloksiin tai keskustella niistä heidän kanssaan. Uskottavuutta lisää myös, jos tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä tutkitaan erilaisista näkökulmista. (Kylmä ja Juvakka 2007, 128-129.) Tutkimuksessa lisättiin uskottavuutta toteuttamalla haastattelut eri ammattiryhmille sen sijaan, että olisi haastateltu vain yhteisöohjaajia omasta työstään. Uskottavuutta lisättiin keskustelemalla saaduista tuloksista toimeksiantajan kanssa. Tutkimuksessa nostettiin esiin myös vertaisarvioituja tutkimuksia samasta aihepiiristä.

Vahvistettavuudessa olennaista on, että tutkimuksen kaikki vaiheet on kirjattu ylös niin, että toinen tutkija voi seurata tutkimuksen etenemistä. Vahvistettavuuteen kuuluu perustellusti

avata omia tuloksia ja johtopäätöksiä eli kirjata ylös, miten niihin on päädytty. Vahvistettavuudessa haasteellista voi olla, että toinen tutkija ei välttämättä samalla aineistolla päätyisi samoihin johtopäätöksiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Tutkimuksen vahvistettavuus varmistettiin kirjoittamalla ylös kaikki tutkimuksen vaiheet ja työskentelemällä huolellisesti. Tehdyt valinnat ja johtopäätökset perusteltiin. Yhteisöohjaajan työnimike on uusi, joten vastaavallaisia tutkimuksia ei ole paljoa. Saman aihepiirin tutkimuksia hyödynnettiin avoimin mielin ja niiden avulla lisättiin tietämystä kohteena olevasta ilmiöstä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi ei ole yksiselitteistä. Laadullista tutkimusta voidaan arvioida esimerkiksi validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden kautta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, onko tutkimus pätevä. Siihen vaikuttaa muun muassa onko tutkimus tehty perusteellisesti ja ovatko siitä saadut tulokset ja päätelmät oikeita. Validiteettiin voi vaikuttaa tutkijan virheet tai että hän kysyy vääriä asioita. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.) Pätevyyden arvioimista varten oli tarpeellista perehtyä tutkimuksen ilmiöön ja tutkimukseen liittyvään kirjallisuuteen. Tämän myötä virheiden ehkäiseminen sekä luotettavuuden arviointi prosessin eri vaiheissa oli mahdollista. Reliabiliteetissa arvioidaan muun muassa onko vastaus totuuden mukainen, missä olosuhteissa metodi on pätevä, havaintojen pysyvyyttä erilaisina aikoina sekä tuloksien johdonmukaisuutta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Tässä opinnäytetyössä reliabiliteettia mitattiin kahden yksilöllisen opinnäytetyön tekijän kautta sekä aktiivisesti pitkin prosessia. Tilanteissa, joissa kaksi mittausta tai kaksi eri arvioijaa päätyvät samaan tulokseen, voidaan puhua reliaabeliuuden lisäämisestä. Lisäksi laadullisen tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa on hyvä testata sen siirrettävyyttä eli ovatko tulokset ja johtopäätökset sovellettavissa muihin konteksteihin ja tilanteisiin. (Puusa 2020, 180-181.) Toisaalta ihmistieteellisissä tutkimustavoissa luotettavuus rakentuu tutkimusmenetelmien sijaan tutkimusprosessin kuvaukseen, perusteluun ja analyysiin. Luottamusta ja sen arviointia lisää myös se, miten läpinäkyvästi tutkimusprosessien eri vaiheista on kerrottu. Uskotavuutta kuvastaa se, miten tutkimuksen kohdehenkilöt ja yleisö mieltävät tutkimustulokset ja siihen liittyvän raportin eettisyyden. (Puusa 2020, 181.) Tässä opinnäytetyössä pyrittiin kuvaamaan jokainen tutkimusprosessin vaihe mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi luotettavuuden arvioimiseksi. Tarkkuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi tutkimusraporttia kirjoitettiin mahdollisimman pienellä viiveellä toteutuneista tutkimukseen liittyvistä tehtävistä.

Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa huomioitiin luotettavuuteen liittyvät kysymykset. Suunnitteluvaiheessa pohdittiin muun muassa aiheen selkeää nimeämistä, rajausta, tutkimuksen tarkoitusta, tutkimuskysymysten asettamista ja soveltuvien tutkimusmenetelmien valitsemista. Ratkaisut perusteltiin, jotta voidaan todistaa luotettavuuden näkökulman huomiointi. Myöhemmässä vaiheessa luotettavuuden arviointi jatkui, kun kerättiin aineistoa haastatteluja toteuttamalla. Arvioitiin haastateltavien valitsemisperusteita ja haastateltavien määrän rajausta. Lisäksi arvioitiin kysymysten tarkoituksenmukaisuutta, aineiston luotettavuutta ja aineiston keruun toteutuksen kuvaamista. Aineiston analyysissä arvioitiin luotettavuutta

pohtimalla aineiston määrän riittävyyttä, aineistonanalyysin menetelmän valintaa ja miten varmistaa analyysin onnistuminen. Tutkimustulosten raportoinnin vaiheessa arvioitiin luotettavuutta pohtimalla muun muassa onko raportti selkeästi luettavassa muodossa ja voiko tutkimusta hyödyntää. Lisäksi arvioitiin ovatko aineisto, tulokset ja johtopäätökset suhteessa toisiinsa ja ilmaistu ymmärrettävästi. Luotettavuutta pohtiessa arvioitiin myös luotettavuutta heikentäviä tekijöitä. Pohdittiin esimerkiksi sitä, sisältävätkö tässä työssä käytetyt vanhemmat lähteet riittävästi ajantasaista tietoa, jota on voitu hyödyntää esimerkiksi teoreettisessa viitekehyksessä. Lisäksi pohdittiin myös aineistonkeruuvaiheessa, olisiko aineisto ollut monipuolisempaa ja harkitumpaa, mikäli haastateltavat olisivat voineet pohtia vastauksia etukäteen toimitettujen haastattelukysymyksiä avulla. Lopputuloksena nähdään opinnäytetyön olevan varsin luotettava aineistolähtöinen raportti, joka vastaa tutkimuskysymyksiin monipuolisesti.

11 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyö antaa tietoa yhteisöohjaajien työnkuvasta kouluyhteisössä ja kuvaa keinoja, joita yhteisöohjaajat käyttävät oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseksi. Prosessin aikana onnistuttiin haastattelemaan yhteensä kuutta koulussa työskentelevää henkilöä, kahta yhteisöohjaajaa ja neljää opettajaa. Haastateltavat antoivat opinnäytetyölle laadukkaan aineiston, joka mahdollisti johtopäätöksien muodostamisen tuloksien pohjalta molemmista tutkimuskysymyksistä. Tässä luvussa tarkastellaan tuloksia teoreettiseen viitekehukseen ja aiempiin tutkimuksiin viitaten sekä esitellään jatkotutkimusehdotuksia.

11.1 Johtopäätökset

Yhteisöohjaajien työnkuvassa esiintyi tuloksien mukaan neljä osa-aluetta: oppilaiden kohtaaminen, oppilaiden kouluviihtyvyyden edistäminen, moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen ja työnkuvan kehittäminen. Oppilaiden kohtaamisen nähdään olevan osa yhteisöohjaajien työnkuvaa. Tätä tulosta tukee Hástenin (2022) oppilaskyselyn tutkimustulos, jossa 85 % vastanneista oppilaista mielsi ”nuorten keskuudessa oleskelun, jutteleminen ja saatavilla olemisen” yhteisöohjaajan tärkeimmäksi tehtäväksi koulussa. Henkilöstölle tehdyn kyselyn tutkimustulos osoitti, että vastanneista 88 % piti yhteisöohjaajan tärkeimpänä työtehtävänä ”Nuorten keskuudessa oleskelua, juttelua ja saatavilla olemista”. (Hásten 2022, 54.) Tämän opinnäytetyön tuloksissa ilmeni myös yhteisöohjaajien työnkuvan sisältävän saatavilla olemisen ja keskustelutuen tarjoamisen. Voidaan todeta, että tulokset tukevat toisiaan yhteisöohjaajien työnkuvan sisällöstä ja oppilaiden kohtaamisen tärkeydestä.

Niin yhteisöohjaajat kuin opettajat kokivat moniammatillisen yhteistyön olevan yksi merkittävimmistä työnkuvan sisällöistä. Yhteistyö korostui kaikkien haastateltavien vastauksissa.

Tulosten perusteella yhteisöohjaajien moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen pohjautuu yhteistyöhön kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella. Yhteisöohjaajan kuvattiin osallistuvan oppilashuoltoon ja kokouksiin molemmissa toimeksiantajan kouluissa. Sama havainto on nähtävillä teoreettisessa viitekehyksessä viitatussa loppuraportissa, jossa lähes kaikki kouluvalmentajan roolissa työskennelleet olivat kertoneet osallistuneensa yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän kokouksiin (ks. Markkanen ym. 2023, 70). Terveys ja hyvinvointilaitoksen (THL) julkaisemassa ”Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa” oppaassa Aalto-Setälä, Huikko, Appelqvist-Schmidlechner, Haravuori & Marttunen (2023, 18-27) ovat käsitelleet mielenterveystaitoja, jotka tukevat yksilön mielen hyvinvointia vahvistaen yksilön resilienssiä. He mainitsevat hyvän yhteistyön ammattihenkilöiden välillä, vastuun ja tiedon jakamisen sekä mielenterveystaitojen opettamisen koko perusopetuksen ajan olevan edellytyksenä mielenterveyden edistämistä varten tehtävässä työssä. He ovat nostaneet keskeiseksi vaikuttavaksi mielenterveyden edistäjäksi opettajan, joka kykenee olemaan myönteinen roolimalli lapselle tai nuorelle. (Aalto-Setälä ym. 2023, 34-35.) Opettajan nimeäminen merkittäväksi tekijäksi on mielenkiintoista opinnäytetyön tutkimustuloksiin nähden, sillä aiheistonkeruuta varten tehdyissä opettajien haastatteluissa nousi esiin opettajien kiire ja ajan vähyys oppilaiden kohtaamisille opetusvelvollisuuden lomassa. Opettajat kokivat, että yhteisöohjaajalla on työnkuvan puolesta ja opetusvelvollisuuteen sitomattomana työntekijänä ajankäytännöllisistä syistä paremmat mahdollisuudet oppilaiden kohtaamiseen käytävillä ja välitunneilla. Tämä toisaalta vahvistaa tutkimustulosta monialaisen yhteistyön olevan merkityksellinen oppilaiden mielen hyvinvointia edistävä tekijä.

Tuloksissa ilmeni, että yhteisöohjaajan työnkuvaan kuuluu työnkuvan kehittäminen, joka on ymmärrettävää, kun kyseessä on uusi työnimike. Yhteisöohjaajat itse toivat esiin, kuinka paljon he voivat vaikuttaa työnkuvansa sisältöön oman aikataulunsa suunnittelulla. Tuloksien perusteella yhteisöohjaajat ottavat vastuuta oman osaamisensa ja työnsä kehittämisestä sekä työn rajauksesta. Tuloksissa nousi esiin molempien ammattiryhmien kohdalla tarve rajata yhteisöohjaajan työnkuvaa. Yhteisöohjaajan työnkuvaa tulisi tuloksien perusteella rajata ja selkeyttää lisää esihenkilöiden toimesta. Håstenin (2022) tutkimustuloksen mukaan kouluhenkilöstöstä (luokanopettaja 1-6.lk, aineenopettaja, erityisopettaja tai erityisluokanopettaja ja oppilashuollon ammattilainen) 31 % kyselyyn vastanneista oli kokenut, että hänellä on melko vähän tietoa kouluyhteisöohjaajan työnkuvasta tai siitä mitä kouluyhteisöohjaaja tekee koululla. Puolestaan 50 % oli kokenut, että hänellä on melko paljon tietoa. Vain 17 % vastanneista oli kokenut, että tuntee kouluyhteisöohjaajan toimintaa erittäin paljon. (Håsten 2022, 52.) Aiempi tutkimustulos tukee tämän opinnäytetyön tulosta siitä, että yhteisöohjaajien työnkuvaa tulisi selkeyttää ja kehittämisen myötä vahvistaa työnkuvan tunnettavuutta. Yhteisöohjaajat kuitenkin kokivat hyödylliseksi saavansa itse suunnitella omat aikataulunsa ja sen uskotaan lisäävän työn mielekkyyttä. Työnkuvan kehittämisessä niin opettajat kuin yhteisöohjaajat toivat esiin työn jatkuvuuden ja vaihtuvuuden minimoinnin tärkeyden. Oppilaiden

luottamuksen saaminen ja suhteen luominen vie aikaa samoin kuin yhteistyön rakentuminen, joten samojen yhteisöohjaajien olisi kannattavaa halutessaan jatkaa mahdollisimman pitkään työssään.

Oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisen keinoina jäsenyi kaksi osa-aluetta: yhteisölliset ja yksilölliset keinot. Yhteisöohjaajien käyttämien keinojen määrä ei ole tiedossa, mutta tässä opinnäytetyössä nostettiin esille vain kyseisissä haastatteluissa esille nousseita esimerkkejä. Opinnäytetyö keskittyi tunnetaitojen näkökulmaan, joka vaikuttaa siihen millaisia keinoja tuloksissa ilmenee. Jako perustuu myös teoreettisessa viitekehyksessä käytettyyn yhteisölliseen ja yksilölliseen opiskeluhooltoon. Yhteisöllisistä keinoista välituntitoiminta näkyi olevan yhteisöohjaajan työnkuvassa selkeä keino oppilaiden kohtaamisessa ja yhteisöllisyyden lisäämisessä, johon nimenomaan yhteisöohjaaja on ottanut roolia. Tätä tukee Markkasen ja Pusan (2023) tulokset, joissa opetusvelvollisuuteen sitomattomista työntekijöistä suurin osa toteutti välituntitoimintaa vähintään viikoittain. Opinnäytetyön tuloksissa yhteisölliseksi keinoksi esiintyi myös erilaiset kerhot ja luokkatoiminta, jotka saavat tukea myös Markkasen ym. (2023) tekemän tutkimuksen tuloksista.

Yhteisöohjaajat kertoivat haastatteluissa toteuttavan paljon yksilöllistä tukea oppilaille keskustellen ajanvarauksella, mutta myös ohimennen koulun käytävillä tai välitunnilla kohtaamalla oppilaita. Ajanvarauksella toteutettavat keskustelut sisältävät yleisimmin mielen hyvinvoinnin teemoja. Nähdään, että osana kouluviihtyvyyden edistämistä yhteisöohjaajat toteuttavat ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä vahvistaen oppilaiden mielenterveystaitoja. Aalto-Setälä ym. (2020, 18-27) mukaan opiskeluhoolto on perustason mielenterveyttä edistävä ja tukeva palvelu, joka vahvistaa oppilaan mielenterveystaitoja. Mielenterveystaitoihin ajatellaan kuuluvan muun muassa tunne- ja kaveritaidot, yhteisöön kuulumisen tunne, hyvä itsetunto ja kyky kuunnella omia tarpeita, arvostaa itseään, osallistua omiin ja yhteisön asioihin. (Aalto-Setälä ym. 2020, 18-27.) Tiina Hutun (2021) artikkelissa tuodaan esiin, että lasten ja nuorten sitoutuminen tukeen voi riippua tuen sijainnista. Artikkelissa esitetään, että avun olisi tultava nuoren luokse ja sillä hetkellä, kun avulle ja tuelle on tarve. Opinnäytetyöhön haastateltujen opettajien vastauksissa nousi esiin opettajien kiire ja ajan vähyys. Sen sijaan yhteisöohjaajilla koettiin olevan enemmän aikaa olla läsnä ja kohdata oppilaita koulupäivien aikana oppituntien ulkopuolella. Yhteisöohjaajat kertoivat pyrkivänsä siihen, että heillä ei ole kalenteria täynnä, jotta apua olisi saatavilla nopeasti.

11.2 Pohdinta

Yhteisöohjaajien työnkuvassa ei esiinny selkeää rajausta, jonka takia työnkuva voi vaihdella merkittävästi yhteisöohjaajien välillä. Työnkuvaan vaikuttavat muun muassa yhteisöohjaajan oma koulutus, aikaisempi työkokemus ja henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet. Muita työnkuvaan vaikuttavia tekijöitä ovat oppilaiden tarpeet, koulun henkilökunnan toiveet,

kouluympäristö ja esihenkilön asettamat reunaehdot. Saadut tulokset kuvaavat yhteisöohjaajan työnkuvaa kyseisissä kouluissa, mutta niitä ei voida suoraan yleistää koskemaan kaikkia yhteisöohjaajia, vaikka samankaltaisuuksia löytyykin. Yhteisöohjaaja nimikkeenä on uusi, jonka takia aiheesta on vaikeaa löytää kattavasti aikaisempia tutkimuksia. Tuloksien perusteella yhteisöohjaajien työnkuva vaihtelee ja työnkuvaa olisikin tärkeää rajata ja yhtenäistää. Yhteisöohjaajan työnimikkeen ja työnkuvan yhtenäistäminen vaatii laajempia tutkimuksia kuin mitä tämän opinnäytetyön puitteissa oli mahdollista toteuttaa.

Sekä yhteisöohjaajat että opettajat pitivät oppilaiden tunnetaitojen vahvistamista erittäin tärkeänä. Kuitenkin työnjaossa ja vastuukysymyksissä ilmeni epäselvyyttä tunnetaitojen opettamisen osalta. Tunnetaitojen opettaminen on sisällytetty opettajien opetuksen sisältöjä määrittävään opetussuunnitelmaan. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014, 100-283) korostetaan oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisen merkitystä ja tukemista laaja-alaisen oppimisen tavoitteena itsensä huolehtimisessa ja arjen taidoissa (L3) vuosiluokille 1-9. Opettajat toivoivat yhteisöohjaajien ottavan isompaa roolia oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa, joka on ristiriidassa yhteisöohjaajien näkemyksen kanssa. Yhteisöohjaajat kokivat tarpeelliseksi opettajien ottavan suuremman vastuun tunnetaitojen sisällyttämisestä opetukseen. Havaitaan, että tunnetaitojen opettamisen toteuttaminen vaihtelee suuresti ja riippuu paljon ammattilaisten omasta kiinnostuksesta aiheeseen. Tästä syystä on tärkeää määritellä selkeämmin tunnetaitojen opettamisen sisällöt ja vastuunjakaminen.

Yhteisöohjaajat pyrkivät omassa työssään puuttumaan kiusaamistilanteisiin ja tukemaan niin oppilaita kuin opettajiaakin konfliktitilanteissa. Näin toimimalla yhteisöohjaajat näyttävät suojelevan lasten ja nuorten mielenterveyttä ja edistävän kouluviihtyvyyttä moniammatillisessa yhteistyössä. Kansallisessa mielenterveysstrategiassa ja itsemurhien ehkäisyohjelmassa (2020) on tehty linjauksia mielenhyvinvoinnin kokonaisvaltaiseksi huomioimiseksi. Yhtenä linjauksena on lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa. Linjausta perustellaan mielenterveyden perustan kehittymisellä lapsuuden ja nuoruuden aikana. Linjauksessa on huomioitu mielenterveyden uhkaavat tekijät osana lasten ja nuorten kehittyvää mielenterveyttä. Julkaisussa mainitaan nuorten mielenterveyttä uhkaaviksi tekijöiksi muun muassa kiusaaminen ja opiskeluun liittyvän stressi. Sosiaali- ja terveysministeriö on ehdottanut linjauksen tavoitteen saavuttamiseksi muun muassa perusopetuksen toimintakulttuuriin vaikuttamisen, lisäämällä tietoa hyvistä käytännöistä, jotka voivat vahvistaa hyvän itsetunnon kehittymistä ja mielenterveystaitoja. Lisäksi mielenterveys on linjattu pääomana, jota on perusteltu sillä, että mielenterveyden edistämisen on nähty parantavan hyvien ihmissuhteiden mahdollisuutta. Edellytyksenä mainitaan kouluissa toteutettava tukeminen lasten terveessä kasvussa ja kehityksessä. (Vorma, Rotko, Larivaara & Koslof 2020, 17-24.)

Kiinnostavaa oli, että yhteisöohjaajat tekivät runsaasti yksilötyötä oppilaiden kanssa ja ainakin osa opettajista koki yksilötyössä olevan eniten mahdollisuuksia. Teoriaan peilaten

yhteisöohjaajan olisi luonnollista tehdä enemmän yhteisöllistä työtä, johon koko yhteisöohjaajan nimike viittaa. Tätä tukee myös se, että koulun opiskeluhoitoa, kuten koulukuraattorin työtä tulee tehdä ensisijaisesti yhteisöllisenä opiskeluhoitona ja vain tarpeen vaatiessa yksilöllisenä opiskeluhoitona. Opettajat toivat vastauksissaan esiin kokevansa yhteisöohjaajan vaikuttavan koko kouluyhteisöön eli myös koulun henkilökuntaan. Vaikuttamista tapahtuu muun muassa edistämällä oppilaiden ja opettajien välistä yhteistyötä, kannustamalla aikuisia keskustelemaan asioista ja haastamalla myös koulun henkilökuntaa toimintatavoista. Aiheellista olisi jatkossa pohtia, miten yhteisöohjaajan työpanos jaetaan yhteisöllisen ja yksilöllisen työn välillä.

Jatkotutkimusaiheiden laajentaminen opinnäytetyön teemoista, tarjoaa mielenkiintoisia mahdollisuuksia syventää ymmärrystä yhteisöohjaajien työnkuvasta ja tunnetaitojen vahvistamisesta kouluyhteisössä. Ajankohtaista olisi tutkia yhteisöohjaajien keinoja edistää oppilaiden mielenterveyttä erityisesti, kun mielenterveysongelmat ovat kasvava huolenaihe nuorten keskuudessa. Toinen kiinnostava tutkimuskohde voisi olla oppilaiden näkemysten ja kokemusten tutkiminen yhteisöohjaajan roolista ja tunnetaitojen opettamisesta, sillä tässä työssä kerättiin vain ammattilaisten kokemuksia. Tutkimus voisi tuoda arvokasta tietoa siitä, miten oppilaat kokevat yhteisöohjaajan roolin osana kouluyhteisöä ja miten he näkevät tunnetaitojen opetuksen vaikutukset hyvinvointiinsa ja koulumenestykseensä. Jatkotutkimuksissa voisi olla kiinnostavaa tarkastella eri kulttuurien näkemyksiä tunnetaitojen opetuksessa tai vertailla tunnetaitojen opetuksen toteutusta eri koulujen välillä. Tällainen vertailu voisi tuoda esiin eroja ja yhtäläisyyksiä eri kulttuurien ja koulujen välillä sekä auttaa kehittämään entistä monimuotoisempia ja tehokkaampia lähestymistapoja tunnetaitojen opetukseen. Näiden aiheiden syvällisempi tutkiminen voisi tarjota tietoa ja panosta yhteisöohjaajien työn kehittämiseen ja kouluyhteisöjen hyvinvoinnin edistämiseen.

12 Lopuksi

Yhteisöohjaajat koetaan tärkeänä ja tarpeellisena osana koulun yhteisöä. Yhteisöohjaajat toteuttavat sosiaalialan työtä kouluympäristössä tehden monialaista yhteistyötä koulun muun henkilökunnan kanssa. Heistä on muodostunut kouluissa oppilaille merkityksellisiä henkilöitä, jolla on aikaa kohtaamiseen ja keskusteluun. Yhteisöohjaajat voivat tuloksien perusteella tuoda työyhteisöön erilaista näkökulmaa, sosiaalityön osaamista ja oppilaiden tuntemusta. He työskentelevät siellä missä oppilaatkin ovat, kuten oppitunneilla ja välitunneilla. Oppilaiden mielenterveydelliset haasteet ovat kasvussa ja siihen puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää. Tulokset osoittavat, että opettajilla ei ole yksin riittävästi resursseja vastata tarpeeseen. Tuloksien mukaan yhteisöohjaajat voivat edistää oppilaiden kouluviihtyvyyttä, joka on ensiarvoisen tärkeää, jotta oppilaat saadaan sitoutettua koulunkäyntiin ja heidän jaksamistaan koulussa parannettua. Yhteisöohjaajalla olisi tulevaisuudessa rooli olla tukemassa opettajien

opetustyötä ja edistää kouluikäisten tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä viihtyvyyttä koulu-ympäristössä moniammatillisessa yhteistyössä sosiaalialan asiantuntijana.

Kansallisen mielenterveysstrategian päämääränä on varmistaa mielenterveystyön jatkuvuus ja tavoitteellisuus vuoteen 2030 asti. Strategiassa korostuu mielenterveyden ja hyvinvoinnin priorisointi, johon erityisesti lasten ja nuorten keskuudessa on kasvava tarve. (Vorma ym. 2020.) Yhteisöohjaajat ovat omalta osaltaan vastanneet tarpeeseen tukemalla oppilaita ja edistämällä heidän mieltensä hyvinvointia sekä kouluviihtyvyyttä. Tuloksissa korostui yhteistyön ja monialaisen työskentelyn merkitys oppilaiden kokonaisvaltaisessa tukemisessa. Koulu-yhteisön rooleja tulisi selkeyttää ja vastuuta jakaa, jotta toimintaa voitaisiin tehostaa, oppilaita tukea paremmin ja edistää henkilökunnan jaksamista. Lasten ja erityisesti nuorten kohdalla luottamuksen saaminen vie aikaa, jonka takia olisi tärkeää, että samat henkilöt saisivat jatkaa työssään yhteisöohjaajina mahdollisimman pitkään. Yhteisöohjaajilla on kertynyt tietämystä ja tuntemusta oman koulunsa yhteisöstä ja oppilaista sekä heidän tarpeistaan. Yhteisöohjaajien työn jatkuvuus toisi lisää mahdollisuuksia, sillä heillä on konkreettisia ideoita siitä, miten haluaisivat työtään jatkossa toteuttaa ja kehittää. Tutkimuksessa nousi esiin tunnetaitojen tukemisen tärkeys oppilaiden mielen hyvinvoinnin edistämiseksi. Tulevaisuudessa tarvitaan lisää tutkimusta ja toimenpiteitä varmistamaan, että pyrkimys vahvistaa oppilaiden tunnetaitoja vastaa yhteiskunnan tarpeisiin. Yhteisöohjaajien monipuolinen työpanos ja heidän merkityksensä oppilaille, korostaa tarvetta kehittää ja vahvistaa heidän rooliaan kouluyhteisössä. On ilmeistä, että yhteisöohjaajilla on merkittävä rooli oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja koko kouluyhteisön toiminnassa.

Lähteet

Painetut

Avola, P. & Pentikäinen, V. 2022. Kukoistava kasvatus. Positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. BEEhappy Publishing.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Jääskinen, A. & Pelliccioni, S. 2017. Mitä sä rageet? Lapsen ja nuoren tunnetaitojen tukeminen. Helsinki: Lasten keskus ja kirjapaja.

Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanomaa.

Kokkonen, M. 2010. Ihastuttavat, vihastuttavat tunteet. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Lahtinen, A. & Rantanen, J. 2019. Tunnetaidot opetustyössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nummenmaa, L. 2010. Tunteiden psykologia. Helsinki: Tammi.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy, 75-85.

Puusa, A. 2020a. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy, 103-117.

Puusa, A. 2020b. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy, 145-156.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. 2019. Ammattina sosionomi. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. 2017. Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Seppänen, M. 2021. Tunnetaidot voimavarana. Opas sosiaali- ja terveysalalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Taskinen, S. 2012. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Sähköiset

Aalto-Setälä, T., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Haravuori, H. & Marttunen, M. 2023. Mielenterveyspalvelut. Teoksessa Aalto-Setälä, T., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Haravuori, H. & Marttunen, M. (toim.) Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa. Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos Ohjaus 14:2023. Helsinki: PunaMusta Oy, 18-55. Viitattu 25.2.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147334/URN_ISBN_978-952-408-131-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ahteela, J. & Kulmalahti, P. 2023. ”Sitten se yksi saattaa olla höyläpenkin alla itkemässä mykkyrässä” - oppilaiden tunnetaidot ja tunnetaitojen opetus pienissä alakouluissa. Pro gradu -tutkielma. Itä- Suomen yliopisto. Luokanopettajakoulutus. Viitattu: 25.2.2024. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/29901/urn_nbn_fi_uef-20230597.pdf?sequence=1---

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuus vaatimuksista 986/1998. Viitattu 15.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L3P8>

Hästen, R. 2022. Kouluyhteisöohjauksesta hyvinvointia kouluyhteisölle. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.10.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022120726777>

Hauska, M. & Pekonen, N. 2021. Myökin tarvitaan koulusosionomeja. Opinnäytetyö. LAB-ammattikorkeakoulu. Viitattu: 15.10.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021092217975>

Hietanen-Peltola, M., Jahnukainen, J., Ervasti, E., Huurre, T. & Vaara, S. 2023. Opiskeluhoiltopalvelujen käyttö perusopetuksessa ja toisella asteella: Kouluterveyskyselyn 2023 tuloksia. Työpäperi 32/2023. Viitattu 15.10.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147298/URN_ISBN_978-952-408-155-9.pdf?sequence=1

- Hellsten, S., Suorsa, T. ja Muukkonen, H. 2022. ”Tuottaaks meidän toiminta oikeesti hyvinvointia ja jaksamista?” - Opiskeluhoitoryhmän ammattilaisten tulkinnat työn tavoitteista ja mahdollisuuksista yhteistyötä muovaamassa. *Kasvatus*. 52, 3 (kesä 2022), 334-346. Viitattu 24.2.2024. <https://doi.org/10.33348/kvt.112599>
- Holmi, L. & Kekkonen, E. 2023. Lasten suojelemisen nykytila ja tulevaisuus. Lastensuojelun Keskusliitto ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2023. Viitattu 22.3.2024. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2023/01/20220116LastensuojelunNykytilaJaTulevaisuusSelvitys.pdf>
- Huttu, T. 2021. ”Kun nuorella on huoli, avun täytyy olla lähellä”. *Kasvun tuki -aikakauslehti* 1 (2). Viitattu 24.2.2024. <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/127609>
- Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2016. *Sosiaalityön käsikirja*. E-kirja. Helsinki: Tietosanoma.
- Keiski, R., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., Spoofo, S., Tarkiainen, T., Kaila, E. & Aittasalo, M. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 24.9.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Kettunen, I. 2018. Koulusosionomi tukee koko luokan hyvinvointia. Viitattu 6.3.2024. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/koulusosionomi-tukee-koko-luokan-hyvinvointia/>
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015. Viitattu 16.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817#Pdm46494958200368>
- Markkanen, E-L. & Pusa, A-M. 2023. Sitouttavan kouluyhteisötyön arviointi - Arvioinnin loppuraportti. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi. Julkaisut 20:2023. Viitattu 25.2.2024. <https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/sitouttavan-kouluyhteisotyön-arviointi-arvioinnin-loppuraportti>
- Miettinen, H & Raassina, E. 2016. Ennaltaehkäisevää sosiaalityötä kouluissa. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Helsinki. Viitattu 15.10.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201701041087>
- Opetushallitus 2023. Tunnetaidot koulussa. Viitattu 23.09.2023. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/tunnetaidot-koulussa>
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. Viitattu 18.9.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287#Pdm46333579363168>

- Paavola, A., Honkavaara, P., Muuronen, K., Mäkinen, P., Tolonen, M. & Varsa, M. 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus. Lastensuojelulain vaikutukset eri ammattiryhmien toimintaan: Mikä toimii, mikä takkuaa, mitä pitäisi kehittää? Lastensuojelun Keskusliitto ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 15.10.2023. https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/Ehkaisevan_lastensuojelun_kirjava_todellisuus.pdf
- Pohjanpalo, V. 2020. Koulu on ennaltaehkäisevän lastensuojelun päämaja. Yliopisto-lehti 18.12.2020. Helsingin yliopisto. Viitattu 9.1.2024. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-ja-oppiminen/koulu-ennaltaehkaisevan-lastensuojelun-paamaja>
- PEDA 2023. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Viitattu 24.9.2023. <https://peda.net/jyu/okl/ko/kl/djm/demo-7/2tl>
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (104/011/2014). Viitattu 24.02.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 15.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L4P17>
- Rytkönen, M. 2014. Nuorten vakava väkivalta ja sosioemotionaalinen terveys. Viitattu 24.9.2023. <https://journal.fi/sla/article/view/41369>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Validiteetti. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 24.09.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html
- Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 2006b. Reliabiliteetti. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 24.09.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_2.html
- Saastamoinen, A. 2022. Tunnetaitoja on hyvä opettaa kaikenikäisille sosiaalisista taidoista riippumatta. Luokanopettajien käsitykset tunnetaitojen opettamisesta. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. Rovaniemi. Viitattu 23.09.2023. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/65222/Saastamoinen_Aino-Maija.pdf?sequence=1
- Strand, L. 2023. Koulukuraattorin mahdollisuudet tukea syrjäytymisriskissä olevia lapsia ja nuoria peruskouluympäristössä. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. Rovaniemi. Viitattu 14.3.2024. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/65561/Strand_Leila.pdf?sequence=1&isAllowed=y

TENK 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta. Viitattu 18.9.2023. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

THL 2023a. Mielenhyvinvoinnin edistäminen oppilaitoksissa. Terveys- ja hyvinvointilaitos. Viitattu 21.09.2023. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/mielenhyvinvoinnin-edistaminen-oppilaitoksissa>

THL 2023b. Ehkäisevä lastensuojelu. Terveys- ja hyvinvointilaitos. Viitattu 10.9.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>

THL 2023c. Kouluterveyskysely 2023: lapsia ja nuoria kuormittavat monet tekijät - selkeät arkitiimit ja ajoissa saatu apu on tärkeää. Tiedote 21.9.2023. Terveys ja hyvinvointilaitos. Viitattu 14.10.2023. <https://thl.fi/fi/-/kouluterveyskysely-2023-lapsia-ja-nuoria-kuormittavat-monet-tekijat-selkeat-arkitiiinit-ja-ajoissa-saatu-apu-on-tarkeaa?redirect=%2Ffi%2F>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Viitattu 24.9.2023. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/EETTISET%20PERIAATTEET_TENKIN%20HYV%20KASYM%20LUONNOS_7.5..pdf

Vorma, H., Rotko, T., Larivaara, M. & Koslof, A. 2020. Mielenterveyslinjaukset. Teoksessa Vorma, H., Rotko, T., Larivaara, M. & Koslof, A. (toim.) Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6. Helsinki, 17-37. Viitattu 25.2.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162053/STM_2020_6.pdf

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkki analyysin etenemisestä.	19
--	----

Kuviot

Kuvio 1: Yhteisöohjaajan työnkuva	21
Kuvio 2: Yhteisöohjaajan keinot oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseksi	29

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset	52
Liite 2: Tiedote tutkittavalle	54
Liite 3: Suostumuslomake tutkittavalle	56
Liite 4: Tietosuojailmoitus	58

Liite 1: Haastattelukysymykset

Opettajien kysymykset

1. Millaisena näet yhteisöohjaajan työnkuvan osana koulun opiskeluhoitoa?
2. Miten näette yhteisöohjaajan työnkuvan oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa suhteessa muuhun koulun henkilökuntaan?
3. Kuinka tärkeänä koet oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisen?
4. Miten olette havainneet yhteisöohjaajien vaikuttavan oppilaiden tunnetaitojen kehittymiseen koulussa? Kertoisitko käytännön esimerkkejä?
5. Millaisia menetelmiä toivoisit yhteisöohjaajien hyödyntävän oppilaiden tunnetaitojen kehittämisessä?
6. Mitkä aiheet olisivat mielestäsi tärkeimpiä käsitellä oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa?
7. Millaista koulutusta näette tarpeelliseksi järjestää yhteisöohjaajille oppilaiden tunnetaitoihin liittyen?
8. Millaista yhteistyötä olette tehneet yhteisöohjaajien kanssa oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseksi?
9. Miten koulun ilmapiiri ja oppilaiden hyvinvointi vaikuttavat oppilaiden tunnetaitojen kehittymiseen?
10. Millaisia haasteita olet kohdannut oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa?
11. Miten mielestäsi voitaisiin parhaiten sisällyttää tunnetaitojen vahvistaminen osaksi kouluyhteisöä ja oppimisympäristön toimintaa?
12. Millaisia asioita toivoisit lisää yhteisöohjaajilta oppilaiden tunnetaitojen edistämiseksi?
13. Miten huomioitte oppilaiden yksilölliset tarpeet ja erot tunnetaitojen opetuksessa?
14. Miten arvioitte oppilaiden tunnetaitojen kehitystä?
15. Miten yhteisöohjaajien ja koulun muun henkilökunnan välistä yhteistyötä oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa voitaisiin edistää?
16. Miten kannustatte oppilaita ottamaan vastuuta tunnetaitojen kehityksestään?
17. Miten näette yhteisöohjaajien työnkuvan kehittyvän tulevaisuudessa tunnetaitojen vahvistamisen suhteen koulussanne?

Yhteisöohjaajien kysymykset

1. Mitkä ovat yhteisöohjaajan työtehtävät?
2. Millaisena koet yhteisöohjaajan työnkuvasi osana koulun opiskeluhoitoa?
3. Kuinka tärkeäksi koet oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisen?
4. Mikä on yhteisöohjaajan työnkuva oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa?
5. Millaisia menetelmiä käytät oppilaiden tunnetaitojen kehittämiseksi?
6. Miten yhteisöohjaajan työ eroaa koulun muun henkilökunnan työstä tunnetaitojen vahvistamisessa?
7. Millaisia resursseja ja koulutusta saat työsi tueksi oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseen? Mitä kaipaisit lisää?
8. Mitä haasteita olet kohdannut oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa?
9. Mikä rooli yhteisöohjaajalla voi olla konfliktien ratkaisemisessa ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä oppilaiden keskuudessa?
10. Voitko kertoa esimerkin tilanteesta, jossa olet auttanut oppilasta kehittämään tunnetaitojaan?
11. Millaista yhteistyötä teet opettajien ja koulun muun henkilökunnan kanssa oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseksi?
12. Kuinka yhteistyötä muun henkilökunnan kanssa voitaisiin kehittää?
13. Kuinka otatte huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet erot oppilaiden keskuudessa tunnetaitojen vahvistamisessa?
14. Miten arvioitte oppilaiden tunnetaitojen kehitystä?
15. Miten kannustat oppilaita ottamaan vastuuta tunnetaitojen kehittämisestä?
16. Miten mielestäsi voitaisiin parhaiten sisällyttää tunnetaitojen vahvistaminen osaksi kouluyhteisöä ja oppimisympäristön toimintaa?
17. Miten näet yhteisöohjaajan työnkuvan kehittyvän tulevaisuudessa tunnetaitojen vahvistamisen suhteen?

Liite 2: Tiedote tutkittavalle

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Yhteisöohjaajat oppilaiden tunnetaitoja vahvistamassa

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan yhteisöohjaajien työnkuvaa ja heidän käyttämiään keinoja oppilaiden tunnetaitojen vahvistamiseen. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska työskentelette yhteisöohjaajana/opettajana koulussa, johon tutkimuksen toteutamme. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Perehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta kohteluunne osana koulunne yhteisöä. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näyttöjä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mikä on yhteisöohjaajien työnkuva oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä yhteisöohjaajien merkityksestä oppilaiden tunnetaitojen vahvistamisessa. Tutkimuskysymyksemme ovat ”Mikä on yhteisöohjaajien työnkuva?” ja ”Millä keinoilla yhteisöohjaajat tukevat oppilaita tunnetaitojen vahvistamisessa?”

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimuksen toteuttaa Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Johanna Luoti ja Kiia Pulkkinen. Tutkimuksen toimeksiantaja on kaupunki x. Tutkimus toteutetaan koululle x ja koululle x.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkittavalta vaaditaan osallistumista teemahaastatteluun, joka järjestetään koululla ”nimi” ajankohtana x. Haastattelun toteuttaminen kestää n. 1 tunnin.

Tutkimus toteutetaan siten, että keräämme aineiston haastattelemalla etukäteen valittuja koulun yhteisöohjaajia ja opettajia yksilöhaastatteluissa. Nauhoitamme haastattelut ja analysoimme aineistoa hyödyntäen sisällönanalyysejä.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimuksemme on opinnäytetyö, joka julkaistaan Theseus-tietokannassa. Opinnäytetyö on siellä kaikkien nähtävillä.

Tutkimuksen päätyminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen painavin perustein kuten opintojen keskeytymisen vuoksi. Tutkittaville ei erikseen ilmoiteta tutkimuksen tuloksista koska ne ovat nähtävillä avoimesti Theseus-palvelussa opinnäytetyön julkaisun jälkeen.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Opinnäytetyön tekijät:

Johanna Luoti
johanna.luoti@student.laurea.fi

Kiia Pulkkinen
kiia.pulkkinen@student.laurea.fi

Liite 3: Suostumuslomake tutkittavalle

SUOSTUMUS OSALLISTUA OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEEN

Yhteisöohjaajat oppilaiden tunnetaitoja vahvistamassa

Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa syytä kertomatta keskeyttää tai lopettaa osallistumiseni tutkimukseen. Tästä ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia. Keskeyttämiseen tai lopettamiseen asti minusta kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa.

Olen saanut tiedotteen tutkittavalle, jossa on riittävät tiedot tutkimuksesta ja minusta kerättyjen tietojen ja tutkimusaineistojen käsittelystä. Minulta ei kerätä henkilötietoja, ei myöskään epäsuoria tunnisteita, joista minut voitaisiin tunnistaa.

Antamalla suostumukseni osallistua tähän tutkimukseen tutkittavana:

Suostun siihen, että minun haastatteluni nauhoitetaan, mutta käsitellään tutkimustuloksissa ja julkaisuissa niin, että minua ei voi niistä tunnistaa.

Kyllä Ei

Vahvistan, että en osallistu kasvatustapahtuviin haastatteluihin flunssaisena, kuumeisena, toipilaana tai muuten huonovointisena.

Kyllä

Vahvistan, että olen saanut tiedotteen tutkittavalle ja minulla on ollut mahdollisuus esittää tutkijoille tarkentavia kysymyksiä. Olen siten saanut riittävät tiedot tutkimuksen sisällöstä, sen kulusta ja mitä se minun osaltani tarkoittaa samoin kuin henkilötietojeni käsittelystä.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen. Minua ei ole painostettu tai houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Olen harkinnut edellä mainittuja kohtia ja olen päättänyt, että haluan osallistua tutkimukseen:

Kyllä Ei

Tutkimukseen osallistuvan:

---

allekirjoitus, nimenselvennys ja päivämäärä

Yhteystiedot:

Johanna Luoti

Kiiia Pulkkinen

johanna.luoti@student.laurea.fikiiia.pulkkinen@student.laurea.fi

Paperista suostumusta säilytetään tietoturvalisesti.

Liite 4: Tietosuojailmoitus

TIETOSUOJAILMOITUS

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 679/2016)

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679)

18.10.2023

LAUREAN OPINNÄYTETYÖSSÄ KERÄTTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Tässä ilmoituksessa kuvataan, miten henkilötietoja käsitellään Laurean opinnäytetyössä ”Yhteisöohjaajat oppilaiden tunnetaitoja vahvistamassa”.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Laurea-ammattikorkeakoulu

Yhteyshenkilöt henkilötietojen käsittelyä koskevissa asioissa:

Johanna Luoti & Kiia Pulkkinen

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus:

Henkilötietojen osalta ei toteuteta automaattista päätöksentekoa tai profilointia. Henkilötietoja kerätään, jotta tutkimuksen toteutus ja tulosten analysointi on mahdollista. Henkilötietoja käsittelevät vain tutkimuksen kannalta olennaiset henkilöt eli tutkijat Johanna Luoti ja Kiia Pulkkinen.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste:

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella

- Tutkittavan suostumus

Tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa antamansa suostumus. Jos tutkittava haluaa peruuttaa suostumuksensa tulee hänen olla viipymättä yhteydessä tutkijoihin.

Tutkimuksessa kerättävät henkilötiedot:

Tutkimuksessa kerätään tutkittavan ammattinimike ja ääninauhoite haastattelusta.

Kerättävien henkilötietojen tietolähteet:

Tiedot kerätään tutkittavilta itseltään haastattelussa.

Henkilötietojen luovutukset:

Tietoja ei luovuteta muille.

Tietojen siirtäminen EU- tai ETA-maiden ulkopuolelle:

Henkilötietoja ei siirretä EU- tai ETA-maiden ulkopuolelle.

Henkilötietojen käsittely opinnäytetyön aikana ja sen jälkeen:

Henkilötietoja käsitellään opinnäytetyön tekemisen ajan.

Opinnäytetyön jälkeen:

Aineisto hävitetään kahden vuoden kuluttua opinnäytetyön valmistumisesta.

Henkilötietojen suojauksen periaatteet:

Rekisterin hallinnassa noudatetaan rekisterinpitäjän tietoturva- ja tietosuojaohteita.

Manuaalinen aineisto säilytetään lukituissa tilassa ja sinne on pääsy vain asianosaisilla.

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot suojataan

- Käyttäjätunnuksin
- Salasanoin
- Käytön rekisteröinnillä

Tunnistetietojen käsittely

- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa

Rekisteröidyn oikeudet:

Rekisteröidyn oikeudet määräytyvät EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen artiklojen 15-22 mukaan seuraavasti:

- Suostumuksen peruminen ja suostumukseen perustuvien tietojen poistaminen
- Tietojen tarkastusoikeus ja niiden korjaaminen
- Tietojen käsittelyn rajoittaminen
- Suostumukseen perustuvien tietojen siirtäminen järjestelmästä toiseen
- Henkilötietojen käsittelyn vastustaminen

Mikäli oikeudet estävät tutkimustarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti, saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa näistä oikeuksista poiketa tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalainsäädetyillä perusteilla. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tietosuojavastaava.

Laurea-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavana toimii Marjo Valjakka, marjo.valjakka@laurea.fi

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.